

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
ЦЗДВН
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА БА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Тема: Перспективні напрямки підвищення інноваційного потенціалу підприємства ПрАТ «Роменський завод «Тракторозапчастина»

Спеціальність 051 «Економіка»,

Освітньо-професійна програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»

Завідувач кафедри: _____/ Карінцева О. І.

Керівник роботи: _____/ Карінцева О. І.

Виконавець: _____/ Северин Д. В.

Група: Е.мдн-21р

Суми 2023

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
ЦЗДВН

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА БА
ЗАТВЕРДЖУЮ**

Зав. кафедри економіки, підприємництва та БА

_____ **О.І. Карінцева**
«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи магістра

Студентки групи Е.мдн-21р курсу 2 ЦЗДВН

Спеціальності: 051 «Економіка»,

освітньо-професійна програма 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»

Северин Даніели Володимирівни

Тема індивідуальної роботи: Перспективні напрямки підвищення інноваційного потенціалу підприємства ПрАТ «Роменський завод «Тракторозапчастина»

Затверджую наказом по СумДУ No ____ від «____» _____ 20__ р.

Термін здачі студентом закінченої роботи: «__» _____ 20__ р

Вихідні дані: навчально-методична література, звітність підприємства, нормативні акти

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробленню): 1. Дослідити теоретичні засади оцінки інноваційного потенціалу підприємства

2. Провести оцінку інноваційного потенціалу роменського заводу «тракторозапчастина»

3. Дослідити шляхи підвищення інноваційного потенціалу роменського заводу «тракторозапчастина»

Перелік ілюстрацій

Рис. 1.1 Види підходів науковців до трактування поняття "інноваційний потенціал"

Рис. 2.1. Структура виробництва РЗТ за 2022 рік

Рис. 2.2. Структура реалізації продукції РЗТ за ринками збуту за 2022 рік

Рис. 2.3. Динаміка зміни частки виробництва інноваційної продукції

Рис. 2.4. Структура інноваційної діяльності за видами інновацій за 2022 рік

Рис. 3.1. Зміни рівня рентабельності виробництва окремих видів продукції

Дата видачі завдання: « ____ » _____ 20__ р.

Керівник кваліфікаційної роботи магістра _____

д.е.н. Карінцева о. І

Завдання прийняла до виконання: « ____ » _____ 2023р.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра складається з сторінок тексту, 3 розділів, 1 формул, таблиць, рисунків, 2 додатки та списку з використаних джерел.

Актуальність проблеми дослідження полягає у необхідності дослідження інноваційної діяльності підприємства, шляхів розробки та виробництва нових продуктів та послуг, подальшого їх просування на ринки, залучення уваги потенційних споживачів до своєї продукції та способів отримання конкурентних переваг для максимізації прибутків.

Мета дослідження - проаналізувати теоретичні підходи до питань оцінювання інноваційного потенціалу та визначити рівень сформованості інноваційного потенціалу конкретного підприємства й розробити напрямки його підвищення.

Об'єкт дослідження: інноваційний потенціал підприємства.

Предмет дослідження: оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність поняття «інноваційний потенціал», його структуру та фактори впливу на нього.

2. Дослідити наявні методи оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.

3. Здійснити оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.

4. На базі проведеного оцінювання розробити перспективні напрямки підвищення рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства та визначити їх потенційну економічну ефективність.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади оцінки інновацій підприємства, а саме: сутність, структура та специфіка оцінки інноваційного потенціалу.

У другому розділі оцінено інноваційний потенціал Роменського ПрАТ Тракторозапчастина: загальна характеристика діяльності підприємства, проведено SWOT-аналіз, оцінено інноваційний потенціал.

У третьому розділі досліджено шляхи підвищення інноваційного потенціалу, визначено перспективні напрямки розвитку, проведена оцінка інноваційного потенціалу.

Ключові слова: ІННОВАЦІЇ, ПОТЕНЦІАЛ, ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК, ПРИБУТОК, ЕФЕКТИВНІСТЬ, РЕАЛІЗАЦІЯ, ПІДПРИЄМСТВО, ЕФЕКТ.

ABSTRACT

The relevance of the research problem lies in the need for research innovative activities of the "Romny Tractor Spare Parts Factory", ways of developing and producing new products and services, their further promotion to the markets, attracting the attention of potential consumers to their products and ways of obtaining competitive advantages to maximize profits.

The purpose of the study is to analyze theoretical approaches to the assessment of innovation potential and to determine the level of formation of the innovation potential of a particular enterprise and to develop directions for its improvement.

The modern market environment with a high level of competition, a great saturation of various types of products and services has actualized the issue of innovative activity of enterprises.

Like other types of economic activity, innovative activity should be based on certain resources and means - material and non-material. Together, they make up the innovative potential of the enterprise. So, in fact, the innovative potential of the enterprise acts as a basis for ensuring both innovative activity, which is necessary in modern conditions, and a factor for ensuring the stable position of the business entity on the markets and its further development.

Innovative potential is a set of human, social, legal, material, information and other resources intended for development.

On the basis of the above definitions, we can offer our own interpretation of the concept of "innovation potential of the enterprise (IPP)": it is a system of individual resources and potentials available in the enterprise - scientific and technical, financial, personnel, material, which ensure the enterprise's ability to develop and introduce various types of product and technological innovations at the required level with the achievement of the goals set for the respective innovations.

Therefore, IPP is a characteristic of the enterprise, which reflects its ability to use the resources and potentials at its disposal to achieve the goals and objectives set during innovative activities at all levels of enterprise management:

- operational - achieving the maximum level of profit;
- tactical - improving the financial condition of the business entity and increasing the attractiveness of the business entity for existing and potential investors;
- strategic - increasing the level of one's own share in the activity market and maximally increasing the market value of the business entity.

IPE comprehensively characterizes the ability of any economic entity to conduct its own innovative activity. According to this management of IPP should be considered one of the most important tasks for any business entity, since the effectiveness of the operation of the enterprise on the market in tough competitive conditions depends primarily on the ability of the enterprise to build up and intensively apply the available various types of its own innovative capabilities , which make up the IPE.

An important issue in studying the innovative potential of an enterprise is determining its structure. The importance of determining the structure of the IPE is due to the fact that it is precisely depending on its structure that its evaluation should be carried out in the future.

The structure of the IPE is similar to the economic one, however, the IPE forms that part of the specified potentials of the enterprise, which is involved in the implementation of the innovative activities of the enterprise.

Therefore, the innovative potential of the enterprise should be considered a structural element of its overall economic potential, which is involved in the implementation of innovative strategies and innovative activities of the enterprise.

Component structures of the innovative potential of the enterprise

Constituent element	Characteristics
Scientific and research potential	The system of resources and opportunities available at the enterprise for the development of new scientific and scientific and technical ideas, their implementation, as well as the protection of copyright and patent rights for inventions

Personnel potential	The system of personnel available at the enterprise, which can be involved in the implementation of innovative activity, its motivation and development, which is able to ensure the appropriate level of innovative activity at the enterprise
Technical and technological potential	The enterprise has a material, technical and technological base that can ensure the production of innovative products
Organizational and management potential	The enterprise has an organization and management system that will be able to ensure the effective implementation of innovative activities
Financial and investment potential	The set of financial resources and funds available at the enterprise, which can be attracted from investors and creditors, necessary for the implementation of investment activities at the enterprise
Marketing potential	The system of marketing opportunities and resources available at the enterprise, necessary for the promotion of innovative products to the markets

In accordance with such a structure, it will be appropriate to carry out an assessment of the innovative potential of the enterprise, since only with the presence of all the specified components, the enterprise will be able to ensure a high level of efficiency of its own innovative activity.

One of the main factors influencing the innovation potential of the enterprise is the innovation climate.

The innovative climate should be understood as a set of external conditions that affect the IPE, namely:

- opportunities for production of new or improved types of products or services (process and technological innovations);
- opportunities for changing social relations at the enterprise (personnel innovations);

- opportunities for developing new management methods (management innovations);
- opportunities for creating new mechanisms for promoting products to the market (market innovations);
- the possibility of acquiring know-how, patents;
- legislative framework, refinancing rate, taxation;
- interaction between government and business;
- practice of commercialization of innovations.

At the same time, the assessment of the IPE serves as a basis for evaluating the effectiveness of the management of the innovative potential of the enterprise.

In general, the purpose of IPE assessment can be defined as obtaining information with the maximum possible level of representativeness and informativeness and objectivity, necessary for the successful innovative development of the business entity and all its structural subsystems.

The assessment of IPE should be carried out in the following sequence[27]:

- analysis of the IPE structure;
- determination of the level of use of internal innovative capabilities of the business entity;
- assessment of the degree of innovative activity of the business entity.

Relative indicators, which are expedient to use in the process of evaluating the innovative potential of the enterprise, are presented in Appendix A to the work.

In order to ensure a high level of efficiency in the management of innovative potential, its management must be carried out, one of the main stages of which should be considered the evaluation of the IPE. On the basis of such an assessment, objective representative information about the structure of the IPE, the dynamics of its individual indicators, the level of efficiency of its use, etc. should be obtained.

For the analysis in the practical part of the work, the enterprise PrJSC "Romny Tractor Spare Parts Factory" (hereinafter - RTF) was chosen.

The specificity of the enterprise's activity is the production of various types of spare parts for auto-tractor machinery.

Types of enterprise activities:

- production of spare parts for auto-tractor machinery;
- advisory services;
- project works;
- wholesale;
- export activity.

The main markets where the products are sold: Ukraine, Hungary, Bulgaria, Egypt, Pakistan, etc.

At the same time, the company under investigation sends the following types of products for export:

- spare parts for MTZ tractors;
- spare parts for HTZ tractors;
- spare parts for other types of tractors;
- spare parts for MAZ trucks;
- spare parts for KaMAZ trucks;
- spare parts for KrAZ trucks;
- spare parts for ZIL trucks;
- spare parts for GAZ trucks;
- spare parts for other types of trucks.

It should be noted that the enterprise under study also carries out active innovative activities. At the enterprise, the implementation of the management functions of the corresponding activity is entrusted to the design and construction and planning and economic departments. The relevant process is managed by the chief engineer of the enterprise.

On the basis of the given table of SWOT analysis, it is possible to draw a general conclusion that the company as a whole has quite a large number of strengths in terms of innovative activities. The indicated strengths generally outweigh the weaknesses of the enterprise. Overall, strengths prevail both in number and in terms of their influence on the company's activities.

At the last stage of the empirical study of the innovative potential of the enterprise under study, its evaluation was carried out using the method of expert evaluations.

The reasons for choosing this method included;

- its relative simplicity compared to other methods;
- impossibility of obtaining complete and detailed information on the innovative potential of the enterprise;
- fairly high informativeness of the data that can be obtained in the process of such research.

5 employees who are related to innovative activities at the enterprise were selected as experts. Accordingly, the involvement of such employees made it possible to obtain the most likely assessments on the issues.

In the process of our research, experts were asked to give estimates for each of the individual components of the structure of the innovative potential of the enterprise. In the future, the indicated estimates were averaged and, taking into account the weighted average coefficients, the overall integral assessment of the level of development of the innovative potential of the enterprise was determined.

Based on the presented data, the following conclusions can be drawn;

- in general, the level of development of the innovative potential of the enterprise is at a level slightly lower than the average - 2.76. In general, such a value can be considered as normal in the existing conditions of the enterprise's functioning. However, at the same time, it should be noted that there are significant opportunities for the further development of IPE RTF;

- it should also be noted that, in general, the integrated IPE estimates of individual experts do not have a very wide spread from the obtained average value, which indicates a fairly high level of uniformity of experts' views on the object under study;

- experts noted certain differences in the levels of development of individual components of innovative potential in the partial components of the RTF IPE. Thus, the scientific and research potential of RTF received the highest average level of

evaluations - 3.4. Experts set the lowest level of assessment for the financial and investment potential -2. Accordingly, this indicates an urgent need for the development of this component of the IPE.

The evaluation of the level of development of the innovative potential of the enterprise and its individual components, carried out using the expert method, showed a generally normal average level of its formation and efficiency of use. At the same time, the scientific and research, personnel and organizational and management components of the corresponding potential are the most developed. At that time, MTB and the information base of innovative activity, as well as its financial and marketing components, require special attention.

In order to optimize this component of the IPE, the following areas can be proposed:

1. Involvement in the financing of production in general and innovative activities at the enterprise, in particular, state budget funds. Such an opportunity is quite significant in the modern conditions of military operations and the specifics of the company's activities.

Military operations on the territory of Ukraine require a significant amount of various equipment, both typically military and dual-purpose, such as vehicles. Since the enterprise produces spare parts for the corresponding equipment, it should focus its attention precisely on the production of the corresponding spare parts and components that are needed for the vehicles of the Armed Forces. The funds received for this could be directed, among other things, to innovative activities, for example, the development of spare parts options for military special equipment, which was produced and supplied to Ukraine from the West.

In this regard, cooperation with the state can be established in terms of the production of the following types of products for the Armed Forces:

- Axle (rear and front suspension)
- Steering linkage assembly
- Rocking axis
- Sleeves

- Eyelets
- Drawbar thrust
- Disc brake
- The disk is pressure
- The span is adjustable
- Bipods
- Muffler adapter
- Graduation collector
- Laying (with a bearing
- Hitch lever
- Shaft
- Half axis
- Oscillation axis
- The shaft of the inclusion forks
- Longitudinal traction
- Spread
- Secondary shaft
- Drive shaft, etc

2. The second potential option for the development of this component of the IPE could be cooperation with foreign manufacturers of various relevant products, who are looking for potential opportunities to reduce the cost of their own production at the expense of cheaper labor and are ready to invest in Ukrainian enterprises for the production of certain components. However, this option is still very problematic in connection with the same military actions and the general low level of the investment climate in our country.

3. Establishment of close cooperation with various banking institutions that could provide financing for various innovative projects of the enterprise in case of need. In principle, the enterprise has already established cooperation with certain banking institutions, but it is possible to search for other banking institutions that could be involved in obtaining loans for the implementation of innovative projects.

Some directions of work on the development of the innovative potential of the enterprise under study were presented above. It should be noted that some of them require additional financial resources, for example, updating the MTB IPP, some do not, for example, human resources or organizational and management potential. In general, they will have their effect both on the development of the innovative potential of the enterprise under study and on the results of its activity in general.

It can be noted that as a result of the implementation of the relevant changes, there will be a certain increase in the level of return on investment of production by 2.05%, which also indicates the positive impact of the proposed areas of IPE optimization on the company's activities.

In general, it can be said that all the proposed changes will have a positive effect on the IPE and its activities in general.

In order to increase the level of efficiency of the use of IPEs in the thesis, several areas of its improvement were proposed. At the same time, such directions related to all structural elements of innovative potential - scientific, personnel, technical and technological, organizational and managerial, financial and marketing. Some of these directions related to a separate component of the IPE, some to several. Among the most important were the intensification of interaction with various scientific and educational institutions, updating of the information base, stimulation of employees, intensification of work on the Internet and social networks, emphasis on technological innovations, etc.

In the author's opinion, the specified measures of IPE optimization will be able to provide a certain positive economic effect, which will be expressed in an increase in the level of the total cost of production, the level of profits from its sale, an increase in the level of profitability of production and return on fixed assets.

The study of the thesis was devoted to the assessment and development of the innovative potential of the enterprise. Based on the results of the research, the following general conclusions can be drawn:

1. At the first stage of the research, an analysis of theoretical sources on the innovative potential of the enterprise was carried out. On the basis of the conducted

research, it was concluded that the innovative potential of the enterprise: it is a system of individual resources and potentials available in the enterprise - scientific and technical, financial, personnel, material, which ensure the ability of the enterprise to develop and introduce various types of product and technological innovations at the required level with the achievement of the goals set for the respective innovations.

The structure of the innovative potential of the enterprise includes such structural potentials as scientific and research, technical and technological, organizational and managerial, personnel, financial and marketing potentials.

In order to ensure a high level of efficiency in the management of innovative potential, its management must be carried out, one of the main stages of which should be considered the evaluation of the IPE. On the basis of such an assessment, objective representative information about the structure of the IPE, the dynamics of its individual indicators, the level of efficiency of its use, etc. should be obtained.

2. At the next stage of our work, an assessment of the level of development of the innovative potential of the Romensky Plant "Traktorozapchastina" was carried out.

On the basis of the conducted analysis, it was concluded that the company under investigation carries out a fairly significant number of various innovative projects, mainly of a product nature. At the same time, the innovative activity of the enterprise under study is quite developed and effective.

Thus, the conducted SWOT analysis showed that the enterprise has a fairly significant number of strengths of the relevant activity and opportunities for their development, which prevail over the corresponding weaknesses of the enterprise's activity. At the same time, there are certain quite significant threats from the external environment, which the company must also take into account in its activities.

The assessment carried out at the last stage using the expert method of assessing the level of development of the innovative potential of the enterprise and its individual components showed a generally normal average level of its formation and efficiency of use. At the same time, the scientific and research, personnel and

organizational and management components of the corresponding potential are the most developed. At that time, MTB and the information base of innovative activity, as well as its financial and marketing components, require special attention.

3. For promotion

As measures to develop the IPP structure of the researched enterprise and increase the level of efficiency of its use, several areas of improvement of the IPP were proposed in the thesis, which related to all structural elements of innovative potential - scientific, personnel, technical-technological, organizational-management, financial and marketing. Some of these directions related to a separate component of the IPE, some to several. Among the most important were the intensification of interaction with various scientific and educational institutions, updating of the information base, stimulation of employees, intensification of work on the Internet and social networks, emphasis on technological innovations, etc.

The specified measures of IPE optimization will make it possible to ensure a certain positive economic effect, which will be expressed in an increase in the level of the total cost of production, the level of profits from its sale, an increase in the level of profitability of production and capital return on fixed assets. This, in turn, will have a positive effect on the company's activities in general.

Therefore, the innovative potential of the enterprise is high.

ЗМІСТ

ВСТУП	18
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	21
1.1. Сутність інноваційного потенціалу підприємства	21
1.2. Структура інноваційного потенціалу підприємства та чинники впливу на нього	27
1.3. Специфіка оцінки інноваційного потенціалу підприємства.....	31
Висновки до першого розділу.....	34
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОМЕНСЬКОГО ЗАВОДУ «ТРАКТОРОЗАПЧАСТИНА».....	35
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства	35
2.2. SWOT-аналіз діяльності підприємства	40
2.3. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства	42
Висновки до другого розділу	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОМЕНСЬКОГО ЗАВОДУ «ТРАКТОРОЗАПЧАСТИНА».....	51
3.1. Визначення перспективних напрямків розвитку інноваційного потенціалу підприємства.....	51
3.2. Оцінка потенційного економічного ефекту від запропонованих заходів підвищення інноваційного потенціалу підприємства	60
Висновки до третього розділу.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Сучасне ринкове середовище з високим рівнем конкурентності, великою насиченістю різних видів продуктів та послуг актуалізувало питання інноваційної діяльності підприємств. Адже саме інноваційна діяльність шляхом розробки та виробництва нових продуктів та послуг та подальшим їх просуванням на ринки дає змогу підприємствам залучити увагу потенційних споживачів до своєї продукції, утримати наявних клієнтів та тим самим отримати певні конкурентні переваги. А це, в свою чергу дає підприємству змогу виживання в конкурентному середовищі та розвитку власної діяльності й отримання прибутків.

Як і інші види економічної діяльності, інноваційна діяльність повинна базуватися на певних ресурсах та засобах - матеріальних та нематеріальних. В своїй сукупності вони складають інноваційний потенціал підприємства. Отже фактично інноваційний потенціал підприємства виступає базисом забезпечення як інноваційної діяльності, так необхідної в сучасних умовах, так і чинником забезпечення стійкого становища суб'єкта господарювання на ринках та його подальшого розвитку.

Інноваційний потенціал - явище складне і комплексне, яке включає в себе значну кількість різних елементів. В зв'язку з вищесказаним, управління інноваційним потенціалом стає одним з пріоритетних напрямків управління сучасними підприємствами будь якого типу - як інноваційними, так і звичайними. Від якості управління цим потенціалом буде залежати в розвиток інновацій на підприємстві, їх розробка та впровадження на ринок.

А невід'ємним елементом управління будь-яким процесом є аналіз та оцінка його поточного стану. Адже саме такий аналіз та оцінка дає змогу отримати репрезентативну інформацію, на базі якої менеджери можуть приймати адекватні ситуації рішення та визначати ефективні засоби їх впровадження в життя. Відповідно оцінка інноваційного потенціалу сучасних

підприємств повинна стати одним з важливих етапів управління практично кожного підприємства в сучасних умовах.

Аналіз досліджень і публікацій. Незважаючи на не дуже тривалу історію досліджень інноваційного потенціалу потрібно відзначити, що цю проблематику вивчали різні закордонні та вітчизняні науковці, зокрема Е. Фрімен, В. Бернс, Г. Бірман, П. Хавранек, С. Шмідт,, В.П. Александрова, В.І. Захарченко О.В. Коцюбинська, М.А. Йохна, С.І. Дорогунцов, О.В. Красовська, І.В. Новікова, М.Т. Пашутенков, І.В. Радзивіло, А.А. Чухно, В.Г. Федоренко, Л.І. Федулова, тощо. В працях науковців досліджувались різні питання, пов'язані з інноваційним потенціалом - сутність, структура, методи на напрямки оцінки, управління тощо. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць відповідної тематики, потрібно відзначити, що поки питання інноваційного потенціалу та його оцінки науковцями досліджені не в повній мірі, що відповідно обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження - проаналізувати теоретичні підходи до питань оцінювання інноваційного потенціалу та визначити рівень сформованості інноваційного потенціалу конкретного підприємства й розробити напрямки його підвищення.

Об'єкт дослідження: інноваційний потенціал підприємства.

Предмет дослідження: оцінювання інноваційного потенціалу підприємства

Завдання дослідження:

5. Проаналізувати сутність поняття «інноваційний потенціал», його структуру та фактори впливу на нього.
6. Дослідити наявні методи оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
7. Здійснити оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
8. На базі проведеного оцінювання розробити перспективні напрямки підвищення рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства та визначити їх потенційну економічну ефективність.

Методи дослідження:

1. Загальнонаукові теоретичні - аналіз, синтез, систематизація, класифікація, узагальнення, індукція та дедукція - для вивчення наукової літератури з проблематики дослідження.
2. Емпіричні - математико-статистичні, SWOT-аналіз, метод експертних оцінок - для вивчення інноваційного потенціалу підприємства.
3. Графічні та табличні - для візуального представлення результатів проведеного дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в детальній та ґрунтовній систематизації наукових даних з питань оцінювання інноваційного потенціалу підприємств в сучасних умовах.

Практична значимість дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів для оптимізації діяльності підприємства та для проведення подальших наукових розвідок відповідної тематики.

Структура роботи. Магістерське дослідження складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку з 50 використаних джерел та 1 додатку. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок, з них 51 сторінок основного тексту. В тексті роботи наявні 5 малюнків та 12 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність інноваційного потенціалу підприємства

Забезпечення інноваційності ефективності вітчизняної економіки сьогодні можливо лише за умови врахування для свого підприємства загальносвітових трендів розвитку, що пов'язані із цифровізацією бізнес-процесів [55,56,57,67,68,72,73,74,78,83,84,85,86,88,89,], використанням альтернативних джерел енергії [51,52,53,54,75,77,79,82,86,90,91,92] та глобалізацією відносин.

В останній час все більше науковців приділяють велику увагу питанням інноваційного розвитку підприємства. Забезпечити такий високий рівень інноваційного розвитку, на погляд багатьох авторів, може високий рівень інноваційного потенціалу окремого підприємства.

Однак, незважаючи на велику кількість наукових досліджень відповідної проблематики, потрібно відзначити, що різні дослідники мають різні погляди на сутність інноваційного потенціалу підприємства, його визначення, вкладають в це поняття різний зміст та виділяють різні напрямки його розвитку..

В табл. 1.1 представлені погляди різних науковців на дефініцію поняття "інноваційний потенціал"

Таблиця 1.1

Варіанти визначення поняття "інноваційний потенціал" різними науковцями

Автор	Визначення інноваційного потенціалу
Закон України «Про інноваційну діяльність» [34]	«сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки»

Вакалюк В.А. [4]	«здатність підприємства досягати поставлених інноваційних цілей при наявних інтелектуальних, матеріально-технічних, кадрових та фінансових ресурсах, що обслуговуються відповідною інфраструктурою»
Верба В. А., Новікова І. В. [5]	«сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку, та умовозабезпечувальних чинників, що створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів для того, щоб забезпечити досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому» .
Войнаренко М.П. , Скалюк Р.В. [6]	«Деяка критична маса ресурсів господарюючого суб'єкта (інтелектуальних, науково-дослідних, інформаційних і т. д.), необхідна та достатня для його оптимального розвитку на основі постійного пошуку і використання нових сфер і способів реалізації ринкових можливостей, які відкриваються перед ним, що пов'язано з модифікацією наявних і формуванням нових ринків збуту»
Володін С.А., Чекамова О.І. [7, с. 67]	«Наявність та готовність до використання системи засобів і ресурсів при веденні інноваційної діяльності з метою одержання конкурентних переваг»
Вострякова В.О. [9]	«інтегральна характеристика комплексу економічних ресурсів, поточних і майбутніх здібностей та можливостей економічної системи здійснювати цілеспрямовану інноваційну діяльність через трансформацію сукупності ресурсів з урахуванням системи внутрішніх і зовнішніх факторів »
Глушенкова А.А. [11, с. 101]	«Наявність ресурсів у поєднанні з умовами, які забезпечують сукупну можливість підприємства генерувати нові знання та впроваджувати інновації»

Ефімова С.А. , Гринько Т.В. [18]	«Багатоскладова динамічна система створення, накопичення й інтерпретування наукових, управлінських ідей та науково-технічних, маркетингових досліджень в інноваційні продукти на основі здійснення безперервного процесу управління підприємством»
Захаркін О. О. , Харченко М. О. , Івахнова А. Л.[19]	«рівень розвитку науки і технології на підприємствах, кількість НДДКР, які впроваджуються чи можуть бути впроваджені з метою розвитку і реалізації підприємства чи його окремих складових».
Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. [20, с. 147]	«Сукупність ресурсів, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, і факторів, що створюють необхідні умови для ефективного використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності і підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому.»
Ілляшенко С.В. [21]	«Здатність до впровадження досягнень науки й техніки в конкретні товари, які можуть задовольнити потреби й запити споживачів» .
Лукашук Н.А. [25]	«Сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності»
Маслак О.І. , Квятковська Л.А.[27]	«Комплексна категорія, яка характеризує частоту і ефективність впровадження на підприємстві інновацій, їх розробку, готовність персоналу до змін».
Микитась О. .І, Миронова М.С.[28]	«система чинників і умов, необхідних для здійснення інноваційного процесу»

Радзівіло І.В. [35]	«Складна динамічна система з одночасним урахуванням та поєднанням впливу факторів і чинників середовища, внутрішніх та зовнішніх можливостей і здатностей, ефективності їх використання, принципів своєчасності та стратегічної направленості підприємства»
Сидорчук І.П. [38, с. 98]	«Інтегральна сукупність взаємопов'язаних у певних соціально-економічних формах ресурсів, яка характеризує можливість (здатність) підприємства під дією зовнішніх і внутрішніх чинників створювати й ефективно впроваджувати інновації для досягнення інноваційних стратегічних змін, підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства».
Стадник В.В., Йохна М.А. [50, с. 453]	«Сукупність ресурсів та умов діяльності, що формують готовність і здатність організації до інноваційного розвитку»
Туманова А.Ю. [41]	«сукупність соціально-економічних ресурсів, включаючи матеріально виробничі, фінансові, інтелектуальні, науково-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності»
Фатхулїна Л. З., Шабалїна Л. В. [43]	«сукупність людських, соціальних, правових, матеріально-технічних, інформаційних та інших ресурсів, призначених для інноваційного розвитку регіону»
Федулова Л.І. [45]	«Ступінь готовності виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто ступінь готовності до реалізації проекту чи програми інноваційних стратегічних інноваційних змін»
Шилова О.Ю., Чермошенцева Є.С. [49, с. 222]	«результат наявності ресурсів (що характеризують кількість і якість факторів виробництва в певних умовах), залучених для досягнення поставлених цілей за допомогою існуючих методів регулювання і координації діяльності суб'єкта господарювання на засадах соціального менеджменту»

Джерело; узагальнено автором

Вперше в науковий обіг поняття "інноваційний потенціал" ввів. Фрімен: За його визначенням «інноваційний потенціал - це система заходів щодо розробки, освоєння, експлуатації та вичерпання виробничо-економічного та

соціально-організаційного потенціалу, який є основою нововведень, тобто це система дій, заходів до розробки та впровадження інновацій»[4].

Наведені в таблиці дані дають змогу відзначити, що всі викладені визначення можна умовно поділити на 3 підходи: ресурсний, структурний та процесний (рис. 1.1.)

На базі наведених вище визначень можна запропонувати власне трактування поняття «інноваційний потенціал підприємства (ІПП)»: це система наявних в підприємства окремих ресурсів та потенціалів - науково-технічного, фінансового, кадрового, матеріального, які забезпечують спроможність підприємству здійснювати розробку та запровадження різних видів продуктивних та технологічних інновацій на потрібному рівні з досягненням поставлених перед відповідними інноваціями цілей.

Рис. 1.1 Види підходів науковців до трактування поняття "інноваційний потенціал"

Отже ІПП - це характеристика підприємства, котра відбиває його спроможність застосовувати наявні в його розпорядженні ресурси та

потенціали для досягнення під час інноваційної діяльності поставлених цілей та завдань на всіх рівнях управління підприємством:

- оперативному - досягнення максимального рівня прибутку;
- тактичному - покращення фінансового стану суб'єкта господарювання та підвищення привабливості суб'єкта господарювання для наявних та потенційних інвесторів;
- стратегічному - підвищення рівня власної частки на ринку діяльності та максимальне підвищення ринкової вартості суб'єкта господарювання.

ІПП комплексно характеризує спроможність будь-якого суб'єкта господарювання провадити власну інноваційну діяльність. Відповідно до цього управління ІПП слід вважати однією з найбільш важливих задач для будь-якого суб'єкта господарювання, оскільки ефективність функціонування підприємства на ринку в жорстких конкурентних умовах знаходиться в залежності в першу чергу від можливості підприємства нарощувати й інтенсивно застосовувати наявні різні види власних інноваційних можливостей, котрі й складають ІПП.

ІПП може бути охарактеризований з двох позицій:

- 1) системного підходу ІПП слід вважати невід'ємною частиною сукупного потенціалу суб'єкта господарювання й у свою чергу також є цілісною динамічною соціально-економічною системою.
- 2) комплексного підходу ІПП слід вважати комплексною структурою, до складу якої входить сукупність взаємодіючих компонентів різної міри складності й організації.

Отже інноваційний потенціал підприємства є важливим підґрунтям здійснення суб'єктом господарювання власної інноваційної діяльності та досягнення її максимальної ефективності.

Від його рівня в переважнім мірі залежить вибір конкретної стратегії інноваційного розвитку підприємства. Наприклад, в разі наявності у підприємства всіх потрібних інноваційних потенціалів та ресурсів, воно може стати інноваційним лідером, розробляючи та впроваджуючи на ринок нові продукти та послуги. В разі обмеженості відповідних потенціалів та ресурсів

підприємство може виступати в якості інноваційного послідовника, реалізуючи поліпшуючі послідовник.

1.2. Структура інноваційного потенціалу підприємства та чинники впливу на нього

Важливим питанням вивчення інноваційного потенціалу підприємства є визначення його структури. Важливість визначення структури ІПП обумовлена тим, що саме в залежності від його структури й повинна надалі здійснюватися його оцінка.

Вивчення наукової літератури з проблеми структури інноваційного потенціалу підприємства показало, що різні науковці також мають різні погляди на його структуру.

Відразу слід зазначити, що інноваційний потенціал в певній мірі схожий з економічним його потенціалом. Однак при цьому він не є тотожним економічному потенціалу й значно відрізняється від нього.

Економічний потенціал підприємства - це певна сукупність його окремих потенціалів: , матеріально-технічного, виробничо-технологічного, фінансового, кадрового, інформаційного, , організаційно-управлінського, маркетингового тощо.

Структура ж ІПП аналогічна економічному, однак, ІПП утворює та частина зазначених потенціалів підприємства, котра залучена до реалізації інноваційної діяльності підприємства.

Отже інноваційний потенціал підприємства слід вважати структурним елементом загального його економічного потенціалу, яка задіяна при реалізації інноваційних стратегій та інноваційної діяльності підприємства.

Слід відзначити, що у загальному розумінні під ІПП науковці переважно розуміють сукупність усіх наявних матеріальних і нематеріальних активів підприємства, що використовуються в процесі здійснення інноваційної діяльності[14, с. 13]. ІПП повинен містити усі ресурси, які дають можливість

забезпечення конкурентних переваг суб'єкта господарювання з застосуванням інновацій:

- матеріальні (матеріально-технічні)
- матеріально-технічна база та оборотні засоби , які використовуються в процесі інноваційної діяльності;
- кадрові – персонал підприємства, котрий спроможний генерувати й ефективно впроваджувати нові ідеї
- інформаційні – система різних видів інформації науково-технічного та науково-дослідницького характеру тощо;
- організаційні – система організації та управління інноваційною діяльністю на підприємстві, організаційна культура тощо..

На базі аналізу наукової літератури в нашій роботі виокремлена наступні структура інноваційного потенціалу підприємства (табл. 1.2)

Таблиця 1.2.

Складові структури інноваційного потенціалу підприємства

Складовий елемент	Характеристик
Науково-дослідницький потенціал	Система наявних на підприємстві ресурсів і можливостей по розробці нових наукових та науково-технічних ідей, впровадження їх в життя, а також захисту авторських та патентних прав на винаходи
Кадровий потенціал	Система наявного на підприємстві персоналу, який може бути задіяний до провадження інноваційної діяльності, його мотивації та розвитку, яка спроможна забезпечити належний рівень інноваційної діяльності на підприємстві
Техніко-технологічний потенціал	Наявна на підприємстві матеріально-технічна та технологічна база, яка може забезпечити виробництво інноваційних продуктів
Організаційно-	Наявна на підприємстві система організації та управління,

управлінський потенціал	яка зможе забезпечити ефективне провадження інноваційної діяльності
Фінансово-інвестиційний потенціал	Сукупність наявних на підприємстві фінансових ресурсів та коштів, які можуть бути залучені від інвесторів та кредиторів, потрібних для провадження інвестиційної діяльності на підприємстві
Маркетинговий потенціал	Система наявних на підприємстві маркетингових можливостей та ресурсів, потрібних для просування інноваційних продуктів на ринки

Відповідно до такої структури й буде доцільним проведення оцінювання інноваційного потенціалу підприємства, оскільки тільки при наявності всіх зазначених складових підприємство зможе забезпечити високий рівень ефективності власної інноваційної діяльності.

Слід відзначити, що на додаток до зазначеної структури ІПП, Омельчак Г. виділяє в його структурі два окремих види інноваційного потенціалу - продуктової та технологічної, які мають однакову структуру. На погляд зазначеного автора, до структури продуктової та технологічної потенціалів входять «два основні елементи: ресурси (матеріально-технічні, фінансові, інтелектуально-креативні) і процеси (виробничо-технологічні, організаційно-управлінські, маркетингові, науково-дослідні, інформаційні).» [31, с. 114].

Як видно з наведеної таблиці інноваційний потенціал підприємства включає в себе значну кількість різноманітних компонентів, які можуть бути різними як для різних підприємств, так навіть і різними в часі для одного підприємства. Відповідно можна сказати, що вказана система елементів інноваційного потенціалу - система динамічна, на яку можуть впливати велике число різних факторів. Відповідно при аналізі інноваційного потенціалу важливим постає питання визначення чинників впливу на нього.

Аналіз наукової літератури показує, що на інноваційний потенціал підприємства переважно впливають такі фактори, як:

- становище інноваційного клімату в країні та регіоні, в якому функціонує суб'єкт господарювання;
- специфіка інноваційної діяльності суб'єкта господарювання;
- специфіка організаційно-управлінської структури керування інноваційною діяльністю на підприємстві;

Одним з головних чинників впливу на інноваційний потенціал підприємства виступає інноваційний клімат.

Під інноваційним кліматом варто розуміти сукупність зовнішніх умов, що впливають на ІПП, а саме :

- можливості для виробництва нових чи поліпшених видів продукції чи послуг (процесні і технологічні інновації);
- можливості для зміни соціальних відносин на підприємстві (кадрові інновації);
- можливості для розробки нових методів керування (управлінські інновації);
- можливості для створення нових механізмів просування продукції на ринок (ринкові інновації);
- можливості придбання ноу-хау, патентів;
- законодавча база, ставка рефінансування, оподаткування;
- взаємодія влади і бізнесу;
- практика комерціалізації інновацій.

Аналіз наукових джерел показує, що всі фактори впливу на інноваційний потенціал підприємства, можна поділити на 2 великі групи - внутрішні та зовнішні. Їх перелік представлений в табл. 1.3

Таблиця 1.3.

Фактори впливу на інноваційний потенціал підприємства

Зовнішні	Внутрішні
Інноваційний клімат	Науково-технічна політика і технічна оснащеність суб'єкта господарювання
Розвиненість інноваційної інфраструктури	Кадрова політика
Тенденції розвитку конкретної сфери	Рівень розвитку виробництва на підприємстві

економіки	
Стійкі зрушення в структурі споживання	Фінансовий стан суб'єкта господарювання
Характер конкуренції на визначеному ринку	Інноваційна культура підприємства
Попит на інновації	Організаційна культура підприємства
Тенденції науково-технічного прогресу	
Інноваційна політика держави	
Соціально-економічна ситуація в регіоні	

Джерело: розроблено автором

Відповідно всі перелічені фактори повинні бути враховані як в процесі оцінювання ІПП, так і в процесі управління ним.

1.3. Специфіка оцінки інноваційного потенціалу підприємства

Отже інноваційний потенціал підприємства є складною динамічною структурою, що вимагає постійного управління ним. При цьому невід'ємним компонентом такого управління повинна бути оцінка ІПП та його структури.

Під оцінкою ІПП слід розуміти процес діагностики системи окремих ресурсів та потенціалів, які складають структуру ІПП.

При цьому сама оцінка ІПП виступає підґрунтям для оцінки ефективності управління інноваційним потенціалом підприємства [58,59,60,61,62,63, 64,65,66, 69,70,71,76,80,81,82].

У загальному вигляді мету оцінки ІПП можна визначити як отримання інформації з максимально можливим рівнем репрезентативності та інформативності й об'єктивності, потрібної для успішного інноваційного розвитку суб'єкта господарювання та всіх його структурних підсистем.

Оцінку ІПП слід проводити в такій послідовності[27]:

- аналіз структури ІПП;
- визначення рівня використання внутрішніх інноваційних можливостей суб'єкта господарювання;
- оцінку ступеня інноваційної активності суб'єкта господарювання.

Перший з зазначених етапів оцінки ІПП передбачає вивчення стану кожного елементу інноваційного потенціалу підприємства з використанням методу експертних оцінок [37, с. 68-75]. На базі такого аналізу можуть бути виявлені інноваційні можливості підприємства.

На наступних етапах оцінки можуть бути використані як метод експертних оцінок, так і складання динамічних рядів різних показників, що характеризують інноваційну діяльність підприємства.

Для проведення відповідної оцінки можуть бути використані різні методи - кількісні та якісні.

Основна мета використання кількісних методів оцінювання ІПП є отримання підсумкових чисельних показників. До таких методів належать статистичні, аналітичні, графічні методи [40, с. 100].

Аналітичні методи в якості своєї бази використовують математичні поняття. Головна перевага цих методів є об'єктивність результатів, що отримуються при використанні цих методів, незалежність отриманих результатів від суб'єктивних думок експертів, котрі здійснюють оцінювання. Часто при використанні цих методів допоміжним інструментом, який використовується для презентації отриманих результатів є графічні моделі.

Сутність статистичних методів, котрі базуються на апараті науки статистики, полягає в тому, щоб «за деякою частиною генеральної сукупності (тобто за вибіркою) виносити судження про її властивості загалом» [49, с. 220].

Під графічними методами розуміють сукупність всіх видів графічного відображення інформації, тобто візуальне відтворення досліджуваних процесів [8].

До якісних методів оцінювання ІПП можна віднести «мозковий штурм, сценарний метод і методи структуризації» [8].

При цьому потрібно відзначити, що найбільш ефективним буде застосування комплексу зазначених методів, що може дати змогу отримати повну та точну інформацію про стан досліджуваного об'єкта

Важливим в процесі оцінювання ІІІ слід вважати ефективне визначення системи показників, за якими може бути проведене оцінювання структури та динаміки зміни інноваційного потенціалу на підприємстві. При цьому можуть бути використані різні системи показників.

Так, наприклад, до відповідних показників, можуть бути віднесені;

- кількість інновацій, випущених підприємством на ринок;
- частка інновацій в загальній структурі виробництва продукції;
- рівень новизни продукції;
- рівень впровадження нових технологічних процесів на підприємстві тощо.

Росоха В. В. для оцінки «для виявлення взаємозв'язку між результативними показниками ефективності діяльності (виробничої, фінансової, інвестиційної) підприємства і відповідними показниками ефективності інноваційної діяльності пропонує використовувати таку систему показників»[37]:

- «показники виробничої ефективності науково-технічних заходів: темп приросту ефективності виробництва конкретних видів продукції (робіт) від використання науково-технічних заходів; відносна економія собівартості продукції в результаті запровадження науково-технічних заходів»;
- «показники фінансової ефективності науково-технічних заходів: приріст прибутку в результаті реалізації науково-технічних заходів; приріст доданої вартості, включаючи амортизацію, в результаті реалізації науково-технічних заходів, у тому числі за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів; приріст доходу за рахунок реалізації науково-технічних заходів»;
- «показники інвестиційної ефективності науково-технічних заходів: характеризують кількість впроваджених науково-технічних засобів, зростання питомої ваги прогресивних технологічних процесів та нових інформаційних технологій, підвищення коефіцієнта автоматизації та організаційного рівня виробництва і праці, кількість патентів або авторських свідоцтв, індекс цитування, підвищення конкурентоспроможності підприємства, товарів (послуг) на ринку»[37].

Відносні показники, які доцільно використовувати в процесі оцінювання інноваційного потенціалу підприємства представлені в додатку А до роботи.

Отже оцінювання інноваційного потенціалу підприємства є важливим складовим компонентом управління процесом інноваційного розвитку суб'єкта господарювання, на базі якого можуть бути розроблені як стратегічні підходи до його інноваційного розвитку, так і визначені оперативні та тактичні напрямки діяльності підприємства.

Висновки до першого розділу

На базі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інноваційний потенціал підприємства : це система наявних в підприємства окремих ресурсів та потенціалів - науково-технічного, фінансового, кадрового, матеріального, які забезпечують спроможність підприємству здійснювати розробку та запровадження різних видів продуктових та технологічних інновацій на потрібному рівні з досягненням поставлених перед відповідними інноваціями цілей.

До структури інноваційного потенціалу сучасного підприємства слід віднести його науково-дослідницький, техніко-технологічний, організаційно-управлінський, кадровий, фінансовий та маркетинговий потенціали. Оскільки структура є досить складною, то на неї впливають різні чинники зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства.

Для забезпечення високого рівня ефективності управління інноваційним потенціалом повинне здійснюватися його управління, одним з головних етапів якого потрібно вважати оцінку ІПП. На базі такої оцінки повинна бути отримана об'єктивна репрезентативна інформація про структуру ІПП, динаміку його окремих показників, рівень ефективності його використання тощо.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОМЕНСЬКОГО ЗАВОДУ «ТРАКТОРОЗАПЧАСТИНА»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

Для аналізу в практичній частині роботи було обране підприємство ПрАТ "Роменський завод Тракторозапчастина" (далі - РЗТ).

Специфіка діяльності підприємства - виробництво різних видів запчастин до автотракторної техніки.

Види діяльності підприємства:

- виробництво запчастин до автотракторної техніки;
- консультативні послуги;
- проєктні роботи;
- оптова торгівля;
- експортна діяльність.

Основні ринки, на яких реалізується продукція: Україна, Угорщина, Болгарія, Єгипет, Пакистан тощо.

До складу РЗТ входять наступні структурні підрозділи: керівництво підприємства, 10 функціональних відділів: планово-виробничий, проєктно-конструкторський, ВТК, лабораторія, бухгалтерія, програмного забезпечення, загальногосподарський, відділ кадрів, маркетингу, відділ охорони і безпеки. та виробничі підрозділи - механічний цех, ливарний цех, шліфувальний цех, складальни цех, Заготівельний цех, ковальський цех, інструментальний і експортний відділи, - 3 обслуговуючих відділи: транспортний, енерго-механічний, ремонтно-механічний.

Досліджуване підприємство виробляє різні види продукції. Структура виробництва представлена на рис. 2.1.

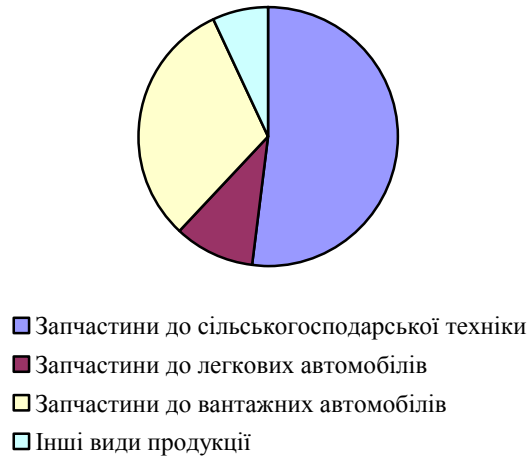
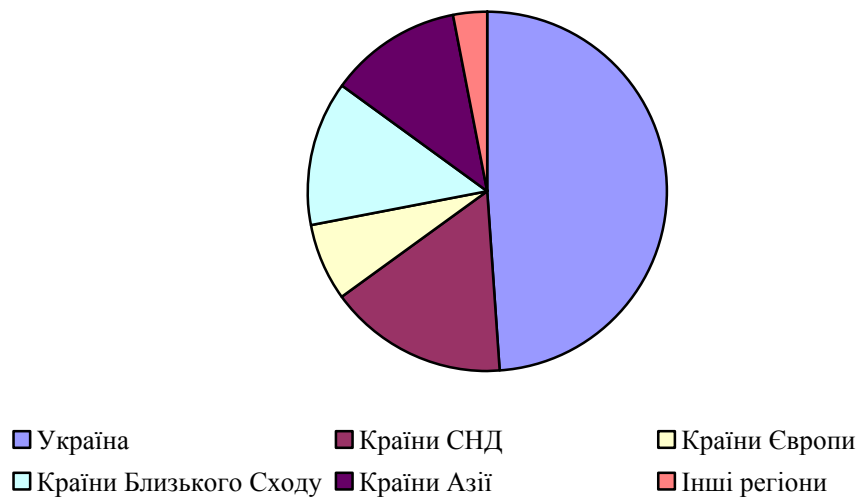

Рис. 2.1. Структура виробництва РЗТ за 2022 рік

При цьому потрібно відзначити, що вироблювана продукція реалізується як в нашій країні, так і поза її межами. Структура реалізації продукції за ринками збуту представлена на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Структура реалізації продукції РЗТ за ринками збуту за 2022 рік

При цьому на експорт досліджуване підприємство відправляє наступні види продукції:

- запчастини до тракторів МТЗ;
- запчастини до тракторів ХТЗ;
- запчастини до інших видів тракторів;
- запчастини до вантажних автомобілів МАЗ;

- запчастини до вантажних автомобілів КаМАЗ;
- запчастини до вантажних автомобілів КрАЗ;
- запчастини до вантажних автомобілів ЗІЛ;
- запчастини до вантажних автомобілів ГАЗ;
- запчастини до інших видів вантажних автомобілів.

Потрібно відзначити, що досліджуване підприємство здійснює й активну інноваційну діяльність. На підприємстві реалізація функцій управління відповідною діяльністю покладено на проектно-конструкторський та планово-економічний. Керівництво відповідним процесом здійснює головний інженер підприємства.

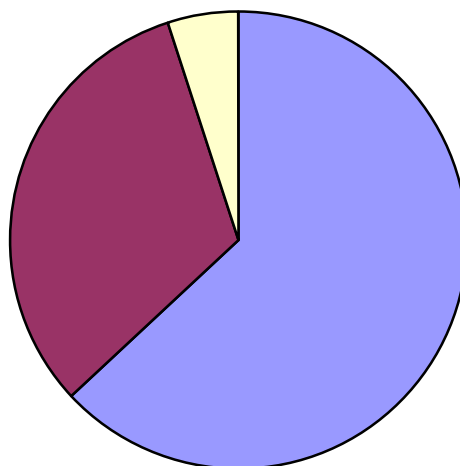

На рис. 2.3. представлена динаміка частки інноваційної продукції в загальній структурі виробництва за останні роки. Наведені на цьому рисунку дані свідчать про поступове зростання рівня інноваційної діяльності на досліджуваному підприємстві протягом досліджуваного періоду.

При цьому потрібно відзначити, що до видів інноваційної продукції, яка виготовляється підприємством, належать:

- вісі передні та задні підвищеної міцності;
- розкоси та кріплення підвищеної жорсткості;
- запчастини підвищеного терміну використання тощо.

Крім безпосередньо виробництва інноваційної продукції, на підприємстві здійснюються й інші види інноваційної діяльності, наприклад запроваджуються технологічні та ринкові інновації. Орієнтовна структура інноваційної діяльності на підприємстві за видами інновацій представлена на рис. 2.4.

■ Продуктові ■ Технологічні ■ Ринкові

Рис. 2.4. Структура інноваційної діяльності за видами інновацій за 2022 рік

Деякі показники, що характеризують інноваційну діяльність підприємства, розраховані у відповідності до додатку А до роботи, представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Показники інноваційної діяльності РЗТ за 2022 рік

Показник	Позначення	Одиниця виміру	Значення
Фінансова складова			
Доля внутрішніх витрат на НДДКР і придбання технологій в загальних витратах на виробництво	K1	%	8,96
Наукоємність продукції, що виробляється	K2	%	9,14
Забезпеченість інтелектуальною власністю	K3	%	1,27
Доля витрат на придбання нематеріальних активів в загальних витратах на дослідження та розробки	K4	%	26,37

Доля витрат на підвищення кваліфікації кадрів в загальному обсязі витрат на дослідження та розробки	K5	%	32,74
Державні джерела фінансування НДДКР	K6	%	0
Кадрова складова	K3	B	
Доля робітників, зайнятих дослідженнями та розробками в загальній кількості працюючих	K7	%	16,32
Забезпеченість кадрами найвищої кваліфікації	K8	%	4,25
Рівень заробітної плати науково-технічних робітників в співвідношенні з середньою ЗП	K9	%	186,24
Матеріально - технічна складова			
Техніко-технологічна база, призначена для НДДКР	K10		24,67
Прогресивність обладнання	K11		46,25
Модернізація обладнання	K12		37,14
Коефіцієнт введення нової техніки	K13		13,63
Інформаційна складова			
Витрати на інформаційну діяльність	K14	%	6,14
Персонал, зайнятий інформаційною діяльністю	K15	%	1,16
Ринкова складова			
Показники освоєння нової продукції	K16	%	21,19
Доля інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції	K17	%	25,78
Рентабельність інноваційної продукції	K18	%	27,96
Конкурентоспроможність нової продукції	K19	%	16,25

То ж в цілому можна відзначити досить активну виробничу та інноваційну діяльність досліджуваного підприємства.

2.2. SWOT-аналіз діяльності підприємства

На наступному етапі було здійснено SWOT-аналіз діяльності досліджуваного підприємства. Вказаний аналіз здійснювався в розрізі його інноваційної діяльності. Вказаний аналіз представлений в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

SWOT-аналіз діяльності РЗТ

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Наявність на підприємстві ефективно побудованої системи НДДКР	1. Діяльність підприємства має досить вузьку спеціалізацію, що в певній мірі обмежує можливості проведення інноваційної діяльності на підприємстві
2. Великий досвід підприємства в проведенні різних видів НДДКР	2. Значна частина наявних на підприємстві попередніх розробок є дещо застарілими.
3. Велика база попередніх розробок в сфері НДДКР	3. Частина наявної на підприємстві інформаційної бази в певній мірі є застарілою
4. Наявність на підприємстві інформаційної бази, потрібної для проведення НДДКР та інноваційної діяльності	4. Чисельність працівників, залучених до НДДКР та інноваційної діяльності на підприємстві не є дуже значною, що також обмежує можливості проведення інноваційної діяльності
5. Досить значна частка працівників, котрі мають наукові звання.	5. Частина працівників, залучених до інноваційної діяльності потребують підвищення кваліфікації.
6. Досить висока частка працівників, яка задіяна в НДДКР.	6. Система взаємодії з іншими підрозділами підприємств не відзначається високим рівнем ефективності, що в певній мірі обмежує можливості підприємства в розрізі інноваційної діяльності
7. Наявність на підприємстві програм по підтримці підвищенню кваліфікації працівників, задіяних до проведення інноваційної діяльності	7. Рівень як власних, так і залучених фінансових засобів, які могли б бути спрямовані на реалізацію інноваційних проєктів досить невисокі
8. Ефективна взаємодія проєктно-контсрукторського розділу з іншими підрозділами підприємства, спрямована на стимулювання інноваційної діяльності підприємства	8. Термін окупності інноваційних проєктів, які реалізуються на підприємстві є досить тривалим, що також обмежує можливості по
9. Наявність в підприємства певних фінансових ресурсів, потрібних для проведення інноваційної діяльності	
10. Налагоджена взаємодія з банківськими установами, що дає можливість залучати кошти для реалізації інноваційних проєктів на підприємстві	

<p>11. На підприємстві побудована система економічного обґрунтування раціональності запровадження інноваційних проєктів.</p> <p>12. На підприємстві діє маркетингова система, спрямована на визначення потреб потенційних споживачів підприємства в різних видах інноваційних продуктів</p>	<p>запровадженню різних інноваційних продуктів</p> <p>9. Здійснювані на підприємстві маркетингові дослідження не можуть забезпечувати високий рівень інформативності отримуваних даних, що також обмежує можливості по запровадженню інноваційних проєктів.</p>
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>13.</p>	<p>10.</p>
<p>1. Оптимізація системи організації та управління інноваційною діяльністю на підприємстві та підвищення ефективності її взаємодії з іншими структурними підрозділами на підприємстві</p> <p>2. Оновлення інформаційної бази, яка використовується на підприємстві для проведення інноваційної діяльності</p> <p>3. Підвищення рівня кваліфікації працівників за рахунок їх додаткового навчання</p> <p>4. Збільшення частки наукових працівників за рахунок відповідного навчання та підвищення кваліфікації</p> <p>5. Налагодження взаємодії з вищими навчальними закладами регіону для постачання підприємства потрібними кадрами високого рівня кваліфікації</p> <p>6. Запровадження на підприємстві інноваційних продуктів, потрібних для Збройних сил України</p> <p>7. Фінансування певних інноваційних продуктів на підприємстві за рахунок держави (у зв'язку з попередньою можливістю)</p> <p>8. Оптимізація системи маркетингових досліджень запитів споживачів на потрібні їм інновації</p>	<p>1. Загрози воєнного характеру - можливі ушкодження виробничих приміщень, відтік кваліфікованого персоналу тощо.</p> <p>2. Можливий відтік кваліфікованого персоналу в зв'язку з загальним станом економіки в країні та регіоні.</p> <p>3. Можлива втрата фінансових ресурсів, потрібних для інноваційної діяльності в зв'язку з падінням курсу національної валюти, розривом зв'язків з контрагентами тощо.</p> <p>4. Можлива втрата закордонних ринків збуту інноваційних продуктів через ситуацію в країні.</p>

На базі наведеної таблиці можна зробити загальний висновок про те, що підприємство в цілому володіє досить великою кількістю сильних сторін в плані інноваційної діяльності. Вказані сильні сторони в цілому переважають слабкі сторони діяльності підприємства. В Цілому сильні сторони переважають як за кількістю, так і за рівнем своєї впливовості на діяльність підприємства.

Наявність певних можливостей також сприяє перспективному розвитку інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства. Однак при цьому потрібно враховувати й значну кількість загроз зі сторони зовнішнього середовища діяльності РЗТ.

2.3. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства

На останньому етапі емпіричного дослідження інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства було проведено його оцінку з використанням методу експертних оцінок.

До причин, які обумовили вибір цього методу, належали;

- його відносна простота в порівнянні з іншими методами;
- неможливість отримання повної та детальної інформації по питанням інноваційного потенціалу підприємства;
- досить висока інформативність даних, які можуть бути отримані в процесі такого дослідження.

В якості експертів були обрані 5 працівників, які пов'язані з інноваційною діяльністю на підприємстві. Відповідно залучення таких працівників дало змогу отримати максимально вірогідні оцінки з цікавлячих нас питань.

В процесі нашого дослідження експертам було запропоновано виставити оцінки по кожному з окремих складових елементів структури інноваційного потенціалу підприємства. Надалі вказані оцінки усереднювались і з врахуванням середньозважених коефіцієнтів визначалась загальна інтегральна оцінка рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Вказана інтегральна оцінка визначалась за наступною формулою:

$$O_i = (O_1 * K_1 + O_2 * K_2 + \dots + O_n * K_n) \quad (3.1)$$

де O_i - інтегральна оцінка інноваційного потенціалу підприємства

O_1, O_2, O_n - середні оцінки експертів за окремими видами потенціалів

K_1, K_2, K_n - середньозважені коефіцієнти впливовості окремих потенціалів

Для аналізу експертам було запропоновано оцінити наступні структурні елементи інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства, виділені на етапі теоретичного дослідження: науково-дослідницький потенціал, кадровий, техніко-технологічний, організаційно-управлінський, фінансово-інвестиційний та маркетинговий потенціали

На початку нашого дослідження ми запропонували експертам визначити коефіцієнти впливовості окремих потенціалів в межах від 0 (вплив відсутній) до 1 (складова впливає найбільше, інші складові не впливають). В сумі такі коефіцієнти повинні складати 1. Надалі отримані значення усереднювалися й за їх даними визначалися коефіцієнти впливовості, які були використані в подальшому дослідженні.

Відповідні показники представлені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Визначення показників впливовості складових інноваційного потенціалу підприємства

Значення коефіцієнтів	Види потенціалів					
	Науково-дослідницький	Кадровий	Техніко-технологічний	Організаційно-управлінський	Фінансово-інвестиційний	Маркетинговий
Експерт 1	0,4	0,15	0,2	0,1	0,1	0,05
Експерт 2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1
Експерт 3	0,35	0,15	0,1	0,1	0,2	0,1
Експерт 4	0,5	0,1	0,1	0,1	0,15	0,05
Експерт 5	0,4	0,15	0,1	0,1	0,2	0,05
Середнє	0,39	0,15	0,12	0,1	0,17	0,07
Використовуване	0,4	0,15	0,1	0,1	0,2	0,05

З використанням зазначених показників надалі й була проведена оцінка рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

Для дослідження експертам було запропоновано виставити оцінки по рівню сформованості окремого потенціалу за наступною шкалою оцінок:

1 бал - рівень розвитку потенціалу дуже малий

2 бали - рівень розвитку потенціалу низький

3 бали - рівень розвитку потенціалу середній

4 бали - рівень розвитку потенціалу високий

5 балів - рівень розвитку потенціалу дуже високий

Отже з застосуванням вказаної системи бальних оцінок та коефіцієнтів й було проведене наше оцінювання.

Відповідні дані представлені в табл. 2.4

Таблиця 2.4

Оцінка рівня сформованості інноваційного потенціалу підприємства

Вид потенціалу	Вид оцінки	Оцінка O_i	Коефіцієнт K_i	$O_i * K_i$
Науково-дослідницький потенціал	Експерт 1	4	0,4	1,6
	Експерт 2	3	0,4	1,2
	Експерт 3	4	0,4	1,6
	Експерт 4	3	0,4	1,2
	Експерт 5	3	0,4	1,2
	Середня	3,4	0,4	1,36
Кадровий потенціал	Експерт 1	2	0,15	0,3
	Експерт 2	3	0,15	0,45
	Експерт 3	3	0,15	0,45
	Експерт 4	2	0,15	0,3
	Експерт 5	3	0,15	0,45
	Середня	2,6	0,15	0,39
Техніко-технологічний потенціал	Експерт 1	2	0,1	0,2
	Експерт 2	2	0,1	0,2
	Експерт 3	3	0,1	0,3
	Експерт 4	2	0,1	0,2
	Експерт 5	2	0,1	0,2
	Середня	2,2	0,1	0,22
Організаційно-управлінський потенціал	Експерт 1	3	0,1	0,3
	Експерт 2	2	0,1	0,2
	Експерт 3	2	0,1	0,2

	Експерт 4	3	0,1	0,3
	Експерт 5	3	0,1	0,3
	Середня	2,6	0,1	0,26
Фінансово-інвестиційний потенціал	Експерт 1	1	0,2	0,2
	Експерт 2	2	0,2	0,4
	Експерт 3	3	0,2	0,6
	Експерт 4	2	0,2	0,4
	Експерт 5	2	0,2	0,4
	Середня	2	0,2	0,4
Маркетинговий потенціал	Експерт 1	3	0,05	0,15
	Експерт 2	2	0,05	0,1
	Експерт 3	3	0,05	0,15
	Експерт 4	3	0,05	0,15
	Експерт 5	2	0,05	0,1
	Середня	2,6	0,05	0,13
Інтегральна оцінка	Експерт 1			2,75
	Експерт 2			2,55
	Експерт 3			3,3
	Експерт 4			2,55
	Експерт 5			2,65
	Середня			2,76

На базі представлених даних можна зробити наступні висновки;

- в цілому рівень розвитку інноваційного потенціалу підприємства знаходиться на рівні трохи нижчого від середнього - 2,76. Загалом таке значення можна вважати як нормальне в існуючих умовах функціонування підприємства. Однак при цьому потрібно відзначити й наявність значних можливостей для подальшого розвитку ІПП РЗТ;
- також потрібно відзначити, що загалом інтегральні оцінки ІПП окремих експертів не мають дуже широко розкиду від отриманого усередненого значення, що свідчить про досить високий рівень однаковості поглядів експертів на досліджуваний об'єкт;
- по парціальним складовим ІПП РЗТ експертами зауважені певні розбіжності в рівнях розвитку окремих складових інноваційного потенціалу. Так,

найбільший середній рівень оцінок отримав науково-дослідницький потенціал РЗТ - 3,4. Найменший рівень оцінки експерти виставили для фінансово-інвестиційного потенціалу -2. Відповідно це свідчить про нагальну потребу в розвитку цього компонента ІПП.

Також для вивчення рівня розвитку ІПП РЗТ вказаним експертам було запропоновано цінити за аналогічною 5-бальною шкалою рівень сформованості окремих складових компонентів кожного з потенціалів. На відміну від попереднього оцінювання, в цьому обстеженні інтегральна оцінка не визначалась, а аналізувалися лише окремі складові - наявність певних ресурсів, наприклад МТБ чи персоналу, фінансових засобів тощо.

Відповідні дані представлені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5.

Оцінки експертів рівнів розвитку окремих складових ІПП

Показник	Оцінки по експертам					Середня оцінка
	1	2	3	4	5	
Кількість інноваційних проєктів на підприємстві та їх частка в загальній структурі виробництва	3	2	3	4	3	3
Рівень досвіду реалізації та впровадження інноваційних проєктів	3	4	4	3	4	3,6
Рівень досвіду НДДКР на підприємстві	4	4	4	3	4	3,8
Інформаційна база інноваційної діяльності	2	3	2	2	2	2,2
Матеріально-технічна база інноваційної діяльності	3	2	3	2	3	2,6
Наявність комп'ютерних систем та програмних продуктів для здійснення інноваційної діяльності	2	3	2	3	2	2,4
Чисельність працівників, залучених до інноваційної діяльності та НДДКР на підприємстві	3	3	3	2	4	3
Рівень кваліфікації працівників, залучених до інноваційної діяльності та НДДКР на підприємстві	3	4	4	4	3	3,6
Рівень мотивації працівників, залучених до інноваційної діяльності та НДДКР на підприємстві	3	4	4	4	4	3,8
Рівень ефективності організації інноваційної діяльності на підприємстві	4	4	5	4	3	4
Рівень ефективності контролю інноваційної діяльності на	4	4	5	4	4	4,2

підприємстві						
Рівень взаємодії системи інноваційної діяльності на підприємстві з іншими структурними підрозділами	3	2	3	4	3	3
Наявність у підприємства власних фінансових засобів для реалізації інноваційної діяльності	2	1	2	1	2	1,6
Можливості підприємства по залученню кредитних та інвестиційних коштів для реалізації інноваційних проєктів	1	1	2	1	2	1,4
Рівень ефективності маркетингової системи вивчення попиту споживачів та ринку на інноваційні продукти	2	2	3	2	2	2,2
Середнє	2,80	2,87	3,27	2,87	3,00	2,96

У відповідності до представлених оцінок можна зауважити наступні моменти, що стосуються розвитку окремих складових ІПП підприємства:

1. Кількість інноваційних проєктів на підприємстві та їх частка в загальній структурі виробництва експерти оцінили як середню - 3 бали.
2. Рівень досвіду реалізації та впровадження інноваційних проєктів на підприємстві експерти оцінили досить високо - 3,6 балів, що є вищим від середнього рівня оцінок
3. Ще вище експерти оцінили рівень досвіду НДДКР на підприємстві - 3,8 балів в середньому
4. Інформаційна база інноваційної діяльності підприємства оцінена експертами дуже невисоко - 2,2 бали, що свідчить про нагальну потребу в подальшій оптимізації цього елементу ІПП підприємства
5. Також не дуже високо оцінена експертами матеріально-технічна база інноваційної діяльності підприємства - 2,6 бали, що ж нижчим від середнього значення оцінок
6. Схожою за попередніми двома параметрами є й оцінка експертами наявності комп'ютерних систем та програмних продуктів для здійснення інноваційної діяльності - 2,4 бали.

7. Чисельність працівників, залучених до інноваційної діяльності та НДДКР на підприємстві оцінена на нормальному, середньому рівні - 3 бали за середньою оцінкою
8. При цьому експерти досить високо оцінюють рівень кваліфікації працівників, залучених до інноваційної діяльності та НДДКР на підприємстві - 3,6 бали
9. Також досить високо експерти оцінюють й рівень мотивації працівників, залучених до інноваційної діяльності та НДДКР на підприємстві - 3,8
10. Організаційна компонента серед експертів отримала найвищий рівень оцінок. Так, рівень ефективності організації інноваційної діяльності на підприємстві в середньому експертами оцінений на рівні в 4 бали. При цьому рівень ефективності контролю інноваційної діяльності на підприємстві отримав ще більш високий рівень оцінок експертів - 4,2 бали. При цьому потрібно відзначити, що рівень взаємодії системи інноваційної діяльності на підприємстві з іншими структурними підрозділами - отримав значно менший рівень оцінки експертами в порівнянні з двома попередніми - 3 бали.
11. Найменші рівні оцінок відзначені у фінансового компоненту інноваційного потенціалу підприємства. Так, експерти оцінили наявність у підприємства власних фінансових засобів для реалізації інноваційної діяльності на середньому рівні в 1,6 бали. Можливості підприємства по залученню кредитних та інвестиційних коштів для реалізації інноваційних проєктів отримали ще менший рівень відповідних оцінок - 1,4 бали
12. Також експерти не дуже високо оцінили рівень ефективності маркетингової системи вивчення попиту споживачів та ринку на інноваційні продукти - 2,2 бали.
13. В цілому ж усереднене значення всіх відповідних оцінок компонентів інноваційного потенціалу підприємствами становить 2,96 бали. Відповідно можна сказати, що усереднений рівень сформованості окремих складових інноваційного потенціалу знаходиться на середньому значенні.

Крім того, вказаним експертам також було запропоновано оцінити ефективність використання інноваційного потенціалу РЗТ загалом. Експертам було запропоновано здійснити оцінку двох показників за аналогічною 5 бальною шкалою:

1. Ефективність використання інноваційних можливостей підприємства
2. Рівень інноваційної активності підприємства

Дані відповідного оцінювання представлені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Оцінка рівня ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства

Вид оцінки	Ефективність використання інноваційних можливостей підприємства	Рівень інноваційної активності підприємства
Експерт 1	3	2
Експерт 2	3	3
Експерт 3	4	2
Експерт 4	3	2
Експерт 5	4	2
Середня	3,4	2,2

У відповідності до цих даних можна зауважити, що:

- в цілому експерти досить високо оцінюють рівень ефективності використання на підприємстві інноваційного потенціалу - 3,4. Така висока оцінка свідчить про те, що підприємство не тільки володіє нормальним інноваційним потенціалом, але й досить раціонально його використовує;
- в той же час рівень інноваційної діяльності на підприємстві оцінюється не дуже високо - 2,2. Відповідно до цього можна сказати, що маються й певні перспективи для розвитку ІПП та його використання.

Отже в цілому проведене обстеження показує середній рівень розвитку інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства. До найбільш розвинених складових відповідного потенціалу слід віднести його науково-дослідницький та організаційний. В той же час в підприємства наявні й певні

проблеми з розвитком фінансового та маркетингових складових ІПП, на що потрібно звернути увагу при розробці напрямків роботи з підвищення рівня розвитку ІПП РЗТ

Висновки до другого розділу

В практичній частині дипломної роботи було проведено обстеження рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства Роменський завод "Тракторозапчастина". В цілому можна відзначити, що досліджуване підприємство здійснює досить значне число різноманітних інноваційних проєктів, переважно продуктового характеру. При цьому інноваційна діяльність досліджуваного підприємства є досить розвиненою та ефективною.

Проведений SWOT-аналіз показав наявність в підприємства досить значної кількості сильних сторін відповідної діяльності та можливостей по їх розвитку, які переважають над відповідними слабкими сторонами діяльності підприємства. В той же час наявні й певні досить істотні загрози зі сторони зовнішнього середовища, які підприємство також повинен враховувати в своїй діяльності.

Здійснене за допомогою експертного методу оцінювання рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства та окремих його складових показало в цілому нормальний середній рівень його сформованості та ефективності використання. При цьому найбільш розвиненими виступають науково-дослідницький, кадровий та організаційно-управлінський компоненти відповідного потенціалу. В той час особливої уваги потребують МТБ та інформаційна база інноваційної діяльності, а також його фінансова та маркетингова компоненти.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РОМЕНСЬКОГО ЗАВОДУ «ТРАКТОРОЗАПЧАСТИНА»

3.1. Визначення перспективних напрямків розвитку інноваційного потенціалу підприємства

В попередній частині було проаналізовано інноваційний потенціал РЗТ. Проведений аналіз показав досить високий рівень розвитку ІПП досліджуваного підприємства. Однак, крім позитивних моментів, дослідження показало й наявність певних проблем з формуванням ІПП та перспективні напрямки вдосконалення процесу формування ІПП РЗТ.

Отже на базі проведеного на попередньому етапі дослідження можна визначити певні потенційні напрямки оптимізації структури ІПП РЗТ та підвищення рівня його розвитку та ефективності використання. Оскільки аналіз ІПП підприємства проводився по відповідній структурі ІПП, то й потенційні напрямки також можуть бути визначені у відповідності до такої структури. Відповідно до складових елементів ІПП й наведемо потенційні напрямки його розвитку:

I. Науково-дослідницький потенціал

Проведене дослідження показало досить високий рівень розвитку цього компоненту ІПП підприємства. в той же час наявні й певні варіанти підвищення рівня розвитку цього потенціалу. До таких напрямків, наприклад, можна віднести:

1. Оновлення інформаційної бази, яка використовується для проведення НДДКР та супутніх робіт, В принципі на підприємстві наявна відповідна інформаційна база. Однак проведене дослідження показало, що певна його частина є дещо застарілою. Обумовлено це тим, що значна частина відповідних розробок проводилася досить давно. Велика частина наявних патентів на підприємстві отримані більш чим 10 років тому. То ж потрібна робота з

оновлення відповідної інноваційної бази. До варіантів дій, які можуть бути проведені в цьому напрямку, наприклад, можна віднести:

- 1) інтенсивний пошук відповідних матеріалів в мережі інтернет;
- 2) інтенсифікація взаємодії підприємства з різними НДІ відповідної специфікації, наприклад НДІ електрозварювання, НДІ малого машинобудування, НДІ технології машинобудування тощо.
- 3) купівлі авторських прав та патентів на виробництво різних видів інноваційних виробів чи вдосконалення технологічних процесів на підприємстві;
- 4) інтенсифікація взаємодії підприємства з вищими навчальними закладами, які функціонують в регіону діяльності підприємства.

При цьому робота повинна бути спрямована на пошук інноваційних варіантів виробництва продукції з використанням:

- інноваційних видів лиття металевих виробів;
- інноваційних варіантів ковки металевих виробів;
- інноваційних варіантів зварювання виробів;
- нових конструкторських рішень та раціоналізаторських пропозицій виробництва продукції підприємства - підшипників, рульових тяг, мостів для автомобілів, шарових з'єднань тощо.

2. Орієнтування інноваційної діяльності не тільки на продуктові інновації, але й на технологічні. Це дасть змогу якісно оновити наявне технологічне устаткування на підприємстві, що також стимулюватиме як розвиток підприємства загалом, так і розвиток його інноваційної діяльності. В цьому плані доцільним буде:

- встановлення інноваційної лінії інжекторного лиття металевих виробів;
- закупівлі металообробних верстатів з нижчим рівнем відходів матеріалів.

3. Стимулювання творчої інноваційної діяльності працівників підприємства. При цьому таке стимулювання повинне бути спрямоване на всіх працівників підприємства, а не тільки тих, хто залучений до інноваційної діяльності.

Відповідне стимулювання може носити як матеріальний, так і нематеріальний характер.

II. Кадровий потенціал

Вказаний структурний компонент, як свідчать дані проведеного дослідження, також відзначається досить високим рівнем розвитку. Однак і тут наявні певні перспективи, що стосуються його розвитку. До перспективних напрямків розвитку цього потенціалу на підприємстві можна віднести:

1. Підвищення рівня професійної кваліфікації працівників підприємства, залучених до інноваційної діяльності. В цьому розрізі доцільним буде використання наступних напрямків діяльності:

- 1) отримання працівниками різних наукових ступенів та звань;
- 2) участь працівників підприємства в різних наукових конференціях, симпозіумах та інших заходах;
- 3) залучення працівників підприємства до участі в різних наукових інтернет-конференціях, наприклад публікація статей, участь в наукових диспутах тощо;
- 4) заохочення самоосвіти працівників, залучених до інноваційної діяльності.

2. Залучення нових працівників до інноваційної діяльності, що дасть змогу оновити кадровий склад наукових та конструкторських кадрів.

- 1) оновлення відповідного складу за рахунок професійного росту власних працівників підприємства та їх переведення на відповідні посади;
- 2) залучення до роботи на підприємстві випускників вищих навчальних закладів регіону діяльності підприємства;
- 3) пошук потрібних працівників в професійних спільнотах та соціальних мережах, наприклад з використанням [linkedin](https://www.linkedin.com/).

3. Стимулювання працівників, залучених до інноваційної діяльності - матеріальне та нематеріальне.

4. Підвищення рівня планування та контролю за результатами діяльності працівників, залучених до ІПП. У вказаному напрямку доцільними будуть наступні дії:

- 1) постійний аналіз результатів діяльності відповідних працівників задля визначення їх переваг чи проблемних моментів в їх діяльності задля можливості подальшого коригування відповідних проблем;
- 2) постійний аналіз потреби в кадрових ресурсах інноваційної діяльності задля визначення можливості забезпечення відповідних потреб;
- 3) аналіз можливостей забезпечення кадрового потенціалу за рахунок різних потенційних джерел - внутрішніх та зовнішніх тощо.

III. Техніко-технологічний потенціал

Вказаний структурний компонент володіє другим за рівнем рівень проблем стосовно свого розвитку. В цьому плані відзначається досить значне ускладнення підприємства в питанні МТБ як загалом, так і МТБ інноваційної діяльності. Відповідно цей потенціал потребує значної уваги до свого розвитку. Однак тут потрібно зауважити досить значне обмеження підприємства в розрізі розвитку цього потенціалу - це необхідність значних капітальних вкладень на оновлення відповідної МТБ. А фінансовий потенціал ІПП якраз і має найбільший рівень проблем в своєму розвитку. Обмеженість же фінансових ресурсів в значній мірі обмежує й можливості по оновленню техніко-технологічного потенціалу.

Відповідно найбільш перспективними реально можливими варіантами дій підприємства в цьому напрямку можуть бути наступні дії:

1. Підвищення орієнтування підприємства на технологічні інновації, а не тільки на продуктові, що дасть змогу оновити безпосередньо МТБ.
  2. Заохочення працівників підприємства до раціоналізаторської діяльності в питаннях використання наявного технологічного устаткування.
  3. Підвищення рівня ефективності використання наявного на підприємств обладнання за рахунок зменшення простоїв часу тощо.
  4. Використання для проведення інноваційної діяльності програмного забезпечення freeware чи shareware типів, а також аналогічних веб-ресурсів
- Потенційними варіантами в цьому плані будуть:

- встановлення інноваційної лінії інжекторного лиття металевих виробів;

- закупівлі металообробних верстатів з нижчим рівнем відходів матеріалів;
- закупівлю, ліцензійного програмного забезпечення AutoCAD MathCAD, Matlab для оптимізації процесів розробки.

IV. Організаційно-управлінський потенціал.

Вказана складова ІПП в принципі є досить розвиненою. Однак при цьому можна виділити й певні потенційні напрямки оптимізації відповідного компоненту ІПП:

1. Налагодження більш тісної взаємодії з кадровим відділом підприємства.

Відповідна взаємодія повинна бути спрямована на:

- 1) визначення ефективності діяльності окремих працівників, залучених до інноваційної діяльності;
- 2) визначення потенційних варіантів вирішення наявних проблем кадрового забезпечення інноваційної діяльності;
- 3) визначення можливостей для розвитку кадрового потенціалу ІПП тощо

2. Налагодження більш тісної взаємодії з планово-економічним відділом підприємства В цьому розрізі взаємодія повинна бути спрямована на:

- 1) визначення реальних економічних показників виробництва та реалізації інноваційної продукції та потенційних можливостей по підвищенню відповідних показників;
- 2) визначення реальних можливостей підприємства по проведенню різних видів інноваційної діяльності, зокрема фінансування відповідних робіт та залучення певного персоналу до проведення відповідних робіт;
- 3) визначення можливостей підприємства по проведенню певних технологічних інновацій тощо.

3. Налагодження більш тісної взаємодії з маркетинговим відділом підприємства В цьому напрямку взаємодія повинна бути спрямована на:

- 1) визначення реальних потреб та запитів споживачів продукції в певних видах інновацій;
- 2) аналіз інноваційних продуктів конкурентів підприємства ;

3) аналіз рівня попиту на різні види інноваційної продукції підприємства задля можливості його підвищення;

4) аналіз наявних на ринку варіантів технологічних інновацій, які можуть бути використані в процесі діяльності підприємства.

V. Фінансовий потенціал

Вказаний компонент є найбільш складним в загальній структурі ІПП підприємства. Для нього притаманні значна кількість різних проблем з питаннями фінансування інноваційної діяльності. Відповідно підприємство повинне звернути особливу увагу на вирішення проблем цього потенціалу.

В розрізі оптимізації цього компоненту ІПП можна запропонувати наступні напрямки:

1. Залучення до фінансування виробництва загалом та інноваційної діяльності на підприємстві зокрема грошових коштів державного бюджету. Така можливість є досить значною в сучасних умовах військових дій й специфіки діяльності підприємства.

Військові дії на теренах України вимагають значної кількості різноманітної техніки як типово військового призначення, так і подвійного спрямування, наприклад автотехніки. Оскільки підприємство виробляє запчастини до відповідної техніки, то воно повинне зацентувати власну увагу саме на виробництві відповідних запчастин та комплектуючих, які потрібні транспортним засобам ЗСУ. Отримані за це кошти могли б бути спрямовані в тому числі й на інноваційну діяльність, наприклад розробку варіантів запчастин для військової спецтехніки, яка була вироблена та постачена в Україну з Заходу.

В цьому плані взаємодія з державою може бути налагоджена в розрізі виробництва наступних видів продукції для ЗСУ:

- Вісь (задня та передня навіска)
- Тяга рульова в зборі
- Вісь качання
- Втулки

- Провушини
- Тяга навіски
- Диск гальмівний
- Диск натискний
- Розкіс регульований
- Сошки
- Перехідник глушника
- Колектор випускний
- Відводка (з підшипником
- Важіль навіски
- Вал
- Напіввісь
- Вісь коливання
- Вал вилок включення
- Тяга продольна
- Розкіс
- Вал вторинний
- Вал приводу тощо

2. Другим потенційним варіантом розвитку цього компоненту ІПП могла б стати взаємодія з закордонними виробниками різноманітної відповідної продукції, які шукають потенційні можливості здешевити власне виробництво за рахунок більш дешевої робочої сили й готові інвестувати в українські підприємства задля виробництва певних компонентів. Однак поки такий варіант ж дуже проблематичним в зв'язку з тими ж самим військовими діями та загальним низьким рівнем інвестиційного клімату в нашій країні.

3. Налагодження тісної взаємодії з різними банківськими установами, які могли б забезпечити фінансування різних інноваційних проєктів підприємства в разі потреби. В принципі в підприємства вже налагоджена взаємодія з певними банківськими установами, однак можливо провести й пошуки інших

банківських установ, які могли б бути залучені до отримання кредитів під реалізацію інноваційних проєктів.

VI. Маркетинговий потенціал.

Вказаний структурний компонент ІПП в останній час стає одним з найбільш важливих в усьому світі. Адже саме він дає змогу визначити, які саме інноваційні ідеї мають потенційний попит, що потрібно споживачам й так далі. Тому досліджуваному підприємству потрібно інтенсивно вдосконалювати й цей компонент ІПП.

Для вдосконалення маркетингової складової ІПП на підприємстві можуть бути реалізовані наступні напрямки;

1. Проведення різноманітних маркетингових досліджень запитів споживачів на різні види інноваційної продукції.
2. Маркетинговий аналіз наявних на ринку інноваційних продуктів.
3. Маркетинговий аналіз наявних на ринку інноваційних технологій.
4. Маркетинговий аналіз діяльності конкурентів підприємства тощо.

Реалізація вказаних напрямків може бути здійснена за рахунок:

1. Проведення різноманітних досліджень на спеціалізованих заходах - ярмарках, виставках тощо.
2. Проведення відповідних досліджень в мережі інтернет та соціальних мережах.
3. Налагодження взаємодії з різними науковими та навчальними закладами.
4. Залучення нових працівників до маркетингових досліджень в питаннях інноваційної діяльності.
5. Стимулювання працівників до проведення відповідних досліджень тощо.

Отже вище наведені деякі потенційні напрямки, які можуть бути реалізовані на підприємстві задля підвищення рівня розвитку ІПП. З наведеного переліку бачимо, що деякі напрямки стосуються декількох структурних компонентів ІПП, деякі одного. Відповідно до цього можна узагальнити наведені напрямки оптимізації ІПП, звівши їх до наведених в табл. 3.1.

Потенційні напрямки оптимізації структури та рівня розвитку
інноваційного потенціалу підприємства.

Напрямок діяльності	Вид потенціалу, на який впливає напрямок	Потенційний ефект
Взаємодія з науковими та навчальними закладами	Науковий потенціал Кадровий потенціал Маркетинговий потенціал	Оновлення інформаційної бази НДДКР на підприємстві Підвищення рівня професійної компетентності працівників ІПП Залучення нових працівників до ІПП Проведення різноманітних маркетингових досліджень
Стимулювання працівників (матеріальне й нематеріальне)	Науковий потенціал Кадровий потенціал Техніко-технологічний потенціал Маркетинговий потенціал	Підвищення професійної компетентності працівників ІПП Залучення нових працівників ІПП Оптимізація МТБ ІПП Оптимізація маркетингової інформації
Інтенсифікація роботи в інтернет та соціальних мережах	Науковий потенціал Кадровий потенціал Маркетинговий потенціал	Підвищення професійної компетентності працівників Залучення нових працівників Оновлення інформаційної бази Оптимізація використання наявної МТБ та її вдосконалення Оптимізація маркетингової інформації
Акцентування уваги на технологічних інноваціях	Науковий потенціал Техніко-технологічний потенціал	Підвищення професійної компетентності працівників Залучення нових працівників до ІПП Вдосконалення наявної МТБ та оптимізація її використання
Налагодження більш тісної взаємодії між структурними підрозділами підприємства	Кадровий потенціал Техніко-технологічний потенціал Організаційно-управлінський потенціал Маркетинговий потенціал	Підвищення ефективності роботи працівників Залучення нових працівників до ІПП Визначення потенційних напрямків подальшого розвитку ІПП Визначення потенційних напрямків інноваційної діяльності на підприємстві Оновлення МТБ ІПП

Джерело: розроблено автором.

Відповідно на такі напрямки діяльності й повинен звернути особливу увагу підприємство про розробці стратегії розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

3.2. Оцінка потенційного економічного ефекту від запропонованих заходів підвищення інноваційного потенціалу підприємства

Вище були представлені деякі напрямки роботи з розвитку інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства. Слід відзначити, що деякі з них потребують додаткових фінансових ресурсів, наприклад оновлення МТБ ІПП, деякі -ні, наприклад кадровий потенціал чи організаційно-управлінський потенціал. В цілому ж вони будуть мати свій ефект як на розвиток інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства, так і на результати його діяльності загалом.

Запровадження заходів з оптимізації структури та використання іПП повинен характеризуватися певними економічними показниками, тобто економічним ефектом. То ж далі приведений короткий аналіз потенційного ефекту від здійснення відповідних напрямків оптимізації.

Відразу потрібно відзначити, що всі перелічені напрямки оптимізації ІПП будуть мати опосередкований вплив на діяльність підприємства. Одні будуть призводити до зміни структури виробництва, інші - до зміни обсягів виробництва тощо. Відповідно до цього аналіз економічного ефекту треба проводити в двох напрямках:

- впливу напрямків на розвиток продуктових інновацій підприємства - зміна структури та обсягів виробництва;
- впливу напрямків на розвиток технологічних інновацій підприємства - зміна відносних показників діяльності підприємства, наприклад використання ОФ, рентабельності виробництва продукції тощо.

Розрахунок відповідних показників економічної ефективності запровадження відповідних напрямків оптимізації ІПП представлені в табл 3.2. та 3.3.

Таблиця 3.2.

Економічна ефективність запровадження запропонованих заходів на продуктивні інновації підприємства

Показник	Наявне значення	Прогнозоване значення	Зростання до наявного значення, %
Загальні обсяги виробництва продукції, тис. грн.	96545,63	102862,14	106,54
в тому числі			
Продукції стандартного типу, тис. грн.	80456,13	16912,26	103,40
Інноваційної продукції нового типу, тис. грн.	3099,11	4268,78	137,74
Інноваційної продукції поліпшувального типу, тис. грн.	22746,15	25489,24	112,06
Частка продукції в загальній структурі	100	100	100,00
Продукції стандартного типу, %	73,23	71,07	97,05
Інноваційної продукції нового типу, %	3,21	4,15	129,28
Інноваційної продукції поліпшувального типу, %	23,56	24,78	105,18
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	19756,58	22396,54	113,36
в тому числі			
Продукції стандартного типу, тис. грн.	12956,37	14324,83	110,56
Інноваційної продукції нового типу, тис. грн.	932,51	1204,93	129,21
Інноваційної продукції поліпшувального типу, тис. грн.	5867,70	6866,78	117,03
Частка продукції в загальній структурі	100	100	100,00
Продукції стандартного типу, %	65,58	63,96	97,53
Інноваційної продукції нового типу, %	4,72	5,38	113,98
Інноваційної продукції поліпшувального типу, %	29,7	30,66	103,23
Рентабельність виробництва продукції, %	20,46	21,77	106,40
в тому числі			

Продукції стандартного типу, %	18,33	19,60	106,93
Інноваційної продукції нового типу, %	30,09	28,23	93,81
Інноваційної продукції поліпшувального типу, %	25,80	26,94	104,43
Витрати на розвиток ІПП, тис. грн.	1365,89		
в тому числі			
Наукового потенціалу	134,45		
Кадрового потенціалу	165,78		
Техніко-технологічного потенціалу	896,78		
Організаційно-управлінського потенціалу	56,24		
Фінансового потенціалу	0		
Маркетингового потенціалу	112,64		
Загальний економічний ефект, тис. грн.		1274,07	

Відповідно до наведених даних можна зауважити наступні висновки:

- на підприємстві відбудеться зростання загальних обсягів виробництва продукції на 6,54 %;
- також на підприємстві відбудеться зростання рівня прибутків від реалізації продукції на 13,36 %;
- характерним також буде певне зростання частки різних видів інноваційної продукції;
- загальний економічний ефект від запровадження вказаних напрямків оптимізації ІПП становитиме 1274,07 тис. грн.;
- також відбудеться зміна рентабельності виробництва окремих видів продукції. При цьому рентабельність виробництва інноваційних видів продукції зросте більше в порівнянні з стандартною продукцією (рис. 3.1)

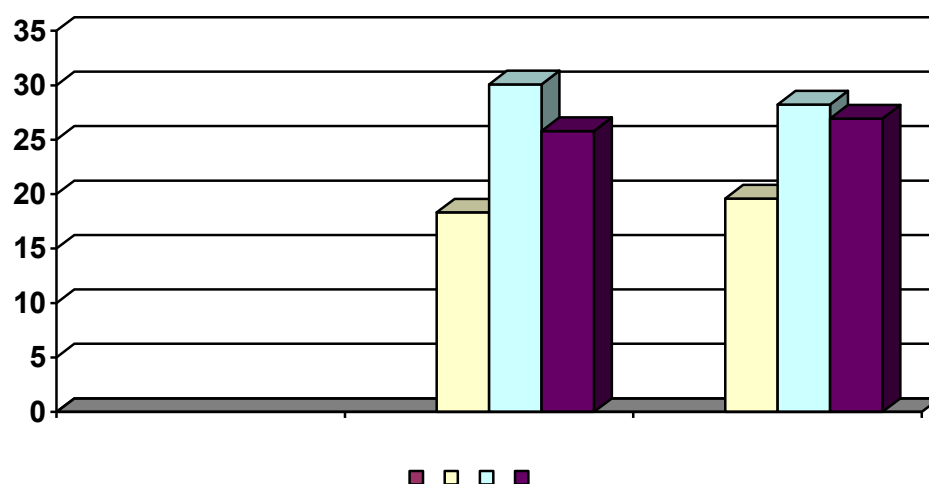

Рис. 3.1. Зміни рівня рентабельності виробництва окремих видів продукції

Таблиця 3.3.

Економічна ефективність запровадження запропонованих заходів на технологічні інновації підприємства

Показник	Наявне значення	Прогнозова не значення	Зростання до наявного значення, %
Загальні обсяги виробництва продукції, тис. грн.	96545,63	102862,14	106,54
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	19756,58	22396,54	113,36
Рентабельність виробництва продукції, %	20,46	21,77	106,48
Витрати на розвиток ІПП, тис. грн.	1365,89		
в тому числі			
Наукового потенціалу	134,45		
Кадрового потенціалу	165,78		
Техніко-технологічного потенціалу	896,78		
Організаційно-управлінського потенціалу	56,24		
Фінансового потенціалу	0		
Маркетингового потенціалу	112,64		
Загальний економічний ефект, тис. грн.			
Вартість ОФ, тис. грн.	10275,68	11172,46	108,73
в тому числі			
Вартість ОФ ІПП, тис. грн.	1328,59	2225,37	167,50
Фондовіддача	0,106	0,109	102,05

Відповідно до цих даних можна зауважити, що в результаті здійснення відповідних змін відбудеться певне зростання рівня фондівіддачі виробництва продукції на 2,05 %, що також свідчить про позитивний вплив пропонованих напрямків оптимізації ІПП на діяльність підприємства.

То ж в цілому можна сказати, що всі запропоновані зміни позитивно вплинуть на ІПП та його діяльність загалом

Висновки до третього розділу

Для підвищення рівня ефективності використання ІПП в дипломній роботі було запропоновано декілька напрямків його вдосконалення. При цьому такі напрямки стосувалися всіх структурних елементів інноваційного потенціалу - наукового, кадрового, техніко-технологічного, організаційно-управлінського, фінансового та маркетингового. Деякі з цих напрямків стосувалися окремого складового компонента ІПП, деякі - декількох. До найбільш важливих при цьому були віднесені інтенсифікація взаємодії з різними науковими та навчальними закладами, оновлення інформаційної бази, стимулювання працівників, інтенсифікація роботи в інтернет та соціальних мережах, акцентування уваги на технологічних інноваціях тощо.

Зазначені заходи оптимізації ІПП, на думку автора, зможуть забезпечити певний позитивний економічний ефект, який буде мати вираження в підвищенні рівня загальної вартості виробництва продукції, рівня прибутків від її реалізації, підвищення рівня рентабельності виробництва продукції та фондівіддачі основних засобів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дослідження дипломної роботи було присвячене питанням оцінки та розвитку інноваційного потенціалу підприємства. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні узагальнюючі висновки:

1. На першому етапі дослідження було здійснено аналіз теоретичних джерел з питань інноваційного потенціалу підприємства. На базі проведеного дослідження було зроблено висновок, що інноваційний потенціал підприємства: це система наявних в підприємства окремих ресурсів та потенціалів - науково-технічного, фінансового, кадрового, матеріального, які забезпечують спроможність підприємству здійснювати розробку та запровадження різних видів продуктових та технологічних інновацій на потрібному рівні з досягненням поставлених перед відповідними інноваціями цілей.

До структури інноваційного потенціалу підприємства належать такі структурні потенціали, як науково-дослідницький, техніко-технологічний, організаційно-управлінський, кадровий, фінансовий та маркетинговий потенціали.

Для забезпечення високого рівня ефективності управління інноваційним потенціалом повинне здійснюватися його управління, одним з головних етапів якого потрібно вважати оцінку ІПП. На базі такої оцінки повинна бути отримана об'єктивна репрезентативна інформація про структуру ІПП, динаміку його окремих показників, рівень ефективності його використання тощо.

2. На наступному етапі нашої роботи було здійснено оцінювання рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства Роменський завод "Тракторозапчастина".

На базі проведеного аналізу було зроблено висновок, що досліджуване підприємство здійснює досить значне число різноманітних інноваційних проєктів, переважно продуктового характеру. При цьому інноваційна діяльність досліджуваного підприємства є досить розвиненою та ефективною.

Так, проведений SWOT-аналіз показав наявність в підприємства досить значної кількості сильних сторін відповідної діяльності та можливостей по їх розвитку, які переважають над відповідними слабкими сторонами діяльності підприємства. В той же час наявні й певні досить істотні загрози зі сторони зовнішнього середовища, які підприємство також повинен враховувати в своїй діяльності.

Проведене на останньому етапі оцінювання за допомогою експертного методу оцінювання рівня розвитку інноваційного потенціалу підприємства та окремих його складових засвідчило в цілому нормальний середній рівень його сформованості та ефективності використання. При цьому найбільш розвиненими виступають науково-дослідницький, кадровий та організаційно-управлінський компоненти відповідного потенціалу. В той час особливої уваги потребують МТБ та інформаційна база інноваційної діяльності, а також його фінансова та маркетингова компоненти.

3. Для підвищення

В якості заходів з розвитку структури ІПП досліджуваного підприємства та підвищення рівня ефективності його використання в дипломній роботі було запропоновано декілька напрямків вдосконалення ІПП, які стосувалися всіх структурних елементів інноваційного потенціалу - наукового, кадрового, техніко-технологічного, організаційно-управлінського, фінансового та маркетингового. Деякі з цих напрямків стосувалися окремого складового компонента ІПП, деякі - декількох. До найбільш важливих при цьому були віднесені інтенсифікація взаємодії з різними науковими та навчальними закладами, оновлення інформаційної бази, стимулювання працівників, інтенсифікація роботи в інтернет та соціальних мережах, акцентування уваги на технологічних інноваціях тощо.

Вказані заходи оптимізації ІПП дадуть змогу забезпечити певний позитивний економічний ефект, який буде мати вираження в підвищенні рівня загальної вартості виробництва продукції, рівня прибутків від її реалізації, підвищення рівня рентабельності виробництва продукції та фондівіддачі

основних засобів. Це, в свою чергу, позитивно вплине на діяльність підприємства загалом.

Отже інноваційний потенціал підприємства є важливим чинником його виживання та функціонування в сучасних жорстких конкурентних умовах ринкового середовища. Відповідно кожне підприємство повинен звертати особливу увагу на питання управління власним інноваційним потенціалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко І.М., Інноваційний потенціал підприємства: сутність і структура. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/20.pdf>
2. Бойчук А. Б. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням особливостей машинобудівної галузі. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2016. № 2. С. 129-143.
3. Бондарчук М.К. Характеристика складових інноваційного потенціалу господарських структур в системі «інновації - фінанси - виробництво» / М.К. Бондарчук, Я.Р Біленська // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. - Львів : Львівська політехніка, 2011. - С. 197-198.
4. Вакалюк В.А. Інноваційний потенціал сучасного підприємства: структура та оцінка URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/4_15_uk/13.pdf
5. Верба В. А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В. А. Верба, І. В. Новікова // Проблеми науки. - 2003. - № 4 - С. 22.
6. Войнаренко М.П., Скалюк РВ. Інноваційний потенціал промислових підприємств: сутність, структура, особливості оцінки та перспективи розвитку. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2008. № 1(2). С. 7-12.
7. Володін С. А. Теоретичні засади формування і реалізації інноваційного потенціалу в розвитку економіки / С. А. Володін, О. І. Чекамова // Економіка АПК. - 2017. - № 5. - С. 65-72. - URL: http://nbuv.gov.Ua/UJRN/E_apk_2017_5_12.
8. Вороніна В. Л., Зюкова М. М., Артеменко А. Є. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства як засіб ефективного управління його розвитком URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/5693/1/Voronina.pdf>
9. Вострякова В. Ю. Розвиток інноваційного потенціалу підприємства : дис... канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». Київ. 2016. 235 с.
10. Гаєвська Л.М. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/38.pdf>
11. Глушенкова А.А. Структура інноваційного потенціалу підприємств сфери телекомунікацій та інформатизації / Глушенкова А.А. // Економіка. Менеджмент. Бізнес». - 2016. - № 4 (18). - С. 100-106.
12. Гребенікова О.В., Наточій А.В. Оцінювання інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання: теоретичний і методичний аспекти URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/53.pdf
13. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А. В. Гриньов. - Х. : ІНЖЕК, 2003. - 308 с.
14. Гриньов А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А. В. Гриньов // Проблеми науки. — 2003. — № 12. — С. 12—17.

15. Гришко В.А. Формування та оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств / В.А. Гришко, О.Я. Колещук, Н.І. Крет // Проблеми економіки і управління. - 2009. - № 640. - С. 47-55.
16. Єжакова Н.В. Методичні підходи до управлінського обліку та аналізу ефективності інноваційної діяльності й інноваційної активності підприємств / Н.В. Єжакова URL : http://www.econindustry.org/arii^/1JtI/2011st_53_20.pdf.
17. Спіфанова І. Ю., ГЛАДКА Д. О. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/download/56/91>
18. Єфімова С.А., Гринько Т.В. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства сфери послуг. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій». 2015. Вип. 5. С. 30-37.
19. Захаркін О. О., Харченко М. О., Івахнова А. Л. Оцінка інноваційного потенціалу підприємств у контексті інноваційного розвитку регіонів URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_9/_Zakharkin_M_O_Kharchenko_A_L_IvakhnovaEvaluation_of_innovation_potential_of_enterprises_in_the_context_of_innovation_dev.pdf
20. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : [навч. посіб.] / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 448 с.
21. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : [навчальний посібник, 2-е вид., перероб. і доп.]. Суми: ВТД «Університетська книга»; К. : ВД «Княгиня Ольга». 2005. 324 с.
22. Йохна М. А., Прилепа Н. В. Організаційно-структурне забезпечення ефективності інноваційної діяльності машинобудівного підприємства : монографія. Хмельницький: ПП Гонта А. С. 2014. 168 с.
23. Капінос Г., Радюк О. М. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та принципи формування. Наука й економіка. 2007. № 2 (6). С. 13-130.
24. Лощина Л.В. Комплексна оцінка інноваційного потенціалу підприємства: теоретико-методичні підходи / Л.В. Лощина, В.М. Мілашенко // Вісник ДДМА. - 2008. - № 3(13). - С. 163 - 167. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/53064/5/Loshchyna_Kompleksna_otsinka.pdf;jsessionid=85A140B81BF21D16C403FA111104A72D
25. Лукашук Н.А. Методические основы оценки инновационного потенциала предприятий лесопромышленного комплекса. Экономика и управление. Труды БГТУ. 2013. № 7. С. 192-195.
26. Маркіна І.А., Вороніна В.Л., Хорошко Д.Р. Управління інноваційним потенціалом як фактор стратегічного розвитку та конкурентних переваг підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. № 3 (26). С. 76-81.
27. Маслак О.І., Квятковська Л.А., Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства. [Ефективна економіка № 9, 2010] URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=298>
28. Микитась О. О., Миронова М. К. Управління інноваційним потенціалом підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу. Вісник Національного

- технічного університету "ХПІ". Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2015. № 59. С. 53-56.
29. Мясников В. О. Інтегральна оцінка стану та рівня інноваційного потенціалу як основа адаптивного управління машинобудівними підприємствами. Бізнес Інформ. 2018. № 1. С. 85-92.
30. Новікова І.В. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку (за матеріалами підприємств алмазно-інструментального виробництва України): Автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.06.01 / КНЕУ. — К., 2003. — 17 с.
31. Омельчак Г.В. Концептуальні основи розвитку інноваційного потенціалу підприємств / Г.В. Омельчак // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 2014. - №2 (77). - С. 113-118.
32. Орлова-Курилова О. Сучасні методи оцінювання інноваційного потенціалу. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. № 4. С. 143-146.
33. Пацьора О.В., Головатенко А.П. Інноваційний потенціал підприємства: діагностика та оцінювання. Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». 2016. № 36.
34. Про інноваційну діяльність Закон України № 40-IV від 4.07.2002 Із змінами, внесеними згідно із Законами від 16.10.2012. - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
35. Радзівіло І.В. Механізм формування інноваційного потенціалу промислового підприємства: структуризація та ідентифікація елементів. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1295>.
36. Родіонова І.В. Методи оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств. Економіка розвитку. 2013. № 4(68). С. 96-99.
37. Россоха В. В. Методика оцінювання потенціалу інновацій // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №5(47). – С. 68 – 75.
38. Сидорчук І. П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства. Економіка і регіон. 2014. № 2(45). С. 97-101.
39. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. - К.: Академвидав, 2006. - 464 с.
40. Трофілова А.А. Оцінка ефективності інноваційного розвитку підприємства. К. : Фінанси і статистика, 2005. 340 с.
41. Туманова А. Ю., Задорожнюк Н. О. Значення інноваційного потенціалу в стратегічному управлінні інноваційною діяльністю промислового підприємства. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2014. Т 19, Вип. 3(3). С. 12-16.
42. Управління інноваційним розвитком: конспект лекцій з дисципліни / С.М. Ілляшенко, О.А. Біловодська - Суми: Вид-во СумДУ, 2006. - 129 с.
43. Фатхулліна Л. З. Фактори зростання інноваційного потенціалу регіону / Л. З. Фатхулліна, Л. В. Шабалтіна // Вісник ВЕГУ. - 2011. - № 2(52). - С. 61-68.
44. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: Підручник . - К.: Либідь, 2006. - 480 с.
45. Федулова Л.І. Менеджмент організацій: підручник. К.: Либідь, 2003. 448 с.

- 46.Хмизова О.В., Сисан О.М. Напрями розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Наукові праці. Економіка. 2016. № 273. С. 83-88.
- 47.Хобта В.М., Комар Г.О. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства. URL: http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/2863/st_44_14.pdf?sequence=1.
- 48.Чухрай Н.І. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення: Моногр. — Львів: Вид-во НУ “Львів. політехніка”, 2002. — 316 с.
- 49.Шилова О.Ю., Чермошенцева Є.С. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 1. С. 220-227.
- 50.Шульгіна Л.М. Сучасні концепції стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства / Л.М. Шульгіна, В.В. Юхименко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №3. – Т.2. – С.79-84.
- 51.Вороненко В. І. Обґрунтування напрямів розвитку сонячної енергетики для України // Енергоефективність та відновлювальна енергетика в Україні: проблеми управління / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2019. – С. 72-85. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80025>
- 52.Вороненко В.И., Бурлакова И.М.. Эфффекты от использования энергетических природных ресурсов в странах Европейского союза и Украине. Економіка та держава. 2018. № 7. С. 61-66. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/70636>
- 53.Вороненко В.И., Горобченко Д.В. Теоретические модели анализа эколого-экономического развития. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 157. С. 65-68. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83711>
- 54.Вороненко В.І., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Визначення індикаторів та рівнів регуляторної ефективності податкових інструментів на національному та світовому рівнях. Проблеми та перспективи забезпечення макроекономічної стабільності : монографія / за ред. С. В. Леонова і М. М. Бричко. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 65-75. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90488>
- 55.Вороненко В.І., Кубатко О.В., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Динаміка цифрової трансформації соціально-економічних та екологічних систем. Агросвіт. 2022. № 15-16. С. 15-22. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89229>
- 56.Гриценко П., Коваленко Є., Вороненко В., Смакоуз А., Степаненко Є. Аналіз дефініції «зміни» як економічної категорії. Механізм регулювання економіки, (1 (91), 92-98. URL: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.07>
- 57.Дяченко, А. В., Карінцева, О. І., Тарасенко, С. В., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Кисильова, К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019- 2020 рр. в Україні // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 21-40. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.02>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>

58. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>
59. Економіка розвитку: європейський досвід упровадження досягнень Industries 3.0, 4.0 та 5.0. : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91525>
60. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми : Університетська книга, 2023. – 702 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91523>
61. Карінцева, О. І., Харченко, М. О., Пономарьова, Г. С. Підвищення ефективності бізнес-процесів на виробничому підприємстві // Механізм регулювання економіки. 2020. № 4. С. 58-69.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83754>
62. Лукаш, О., Дерев'яно, Ю., Васильєва, Т., & Танащук, М. (2022). Формування конкурентного середовища у освітньому просторі: роль освітніх провайдерів. Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98)), 31-39.
<https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90532>
63. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>
64. Мельник Л. Г., Маценко О. М., Дериколенко О. М., Кириленко М. В., Стародуб І. А. Економіка підприємств, територій та макроекономічних систем в умовах цифрових трансформацій: від стабільності й лінійного мислення до антикрихкості та нелінійного, інноваційного мислення // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 67-78. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.06>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87532>
65. Мельник, Л. (2022). Росія – країна, побудована на порушенні божих заповідей: погляд економіста . Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98)), 141-150.
<https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.10>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90536>
66. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій). Сумський державний університет, с. 180.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
67. Ніколаєв С.О., Вороненко В.І., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Одеволе О.О. Блокчейн як фактор цифрової трансформації економіки України. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2021. №2. С. 16-23.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85043>
68. Омеляненко В.А., Литвиненко С.М., Вороненко В.І. Аналіз потенціалу конвергенції біо- та нанотехнологій в космічній галузі (національний та міжнародний аспект). Інновації і трансфер технологій: методи, моделі та механізми управління: колективна монографія / за ред. д.е.н. В.А. Омеляненка.

Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань, 2023. С. 284-296.

69. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

70. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 1: Трансформації економічних систем: досвід ЄС в реалізації Industries 3.0, 4.0, 5.0: навчальний посібник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2022. 608 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91526>

71. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 2: Кращі практики ЄС для сестейного розвитку : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91527>

72. Babenko V., Matsenko O., Voronenko V., Nikolaiev S., Kazak D. Economic prospects for cooperation the European Union and Ukraine in the use of blockchain technologies. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism. 2020. № 12. С. 8-17.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83746>

73. Hrytsenko P., Voronenko V., Kovalenko Ye., Kurman T., Omelianenko V. Assessment of the development of innovation activities in the regions: Case of Ukraine. Problems and Perspectives in Management. 2021. 19(4). P. 77-88.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85729> (SCOPUS)

74. Hrytsenko, P.V., Kovalenko, Y.V., Voronenko, V.I., Smakouz, A.M., Stepanenko, Y.S. Analysis of the Definition of “Change” as an Economic Category. Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. С. 92-98.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84025>

75. Ji, Z., & Sotnyk, I. (2023). Economic analysis of energy efficiency of China's and India's national economies. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99)), 11-16. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.02>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91221>

76. Jianming Mu, Goncharenko O. S., Chortok Yu. V., Yaremenko A. H. Peculiarities of Formation of the Region's Logistics Infrastructure on the Basis of Eco-Innovations Within the Framework of Stakeholders' Partnership in the Enterprise-Region-State System // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 4. P. 22-29. DOI:

<https://doi.org/10.21272/mer.2021.94.03>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87514>

77. Karintseva O. I., Yevdokymov A. V., Yevdokymova A. V., Kharchenko M. O., Dron V. V. Designing the Information Educational Environment of the Studying Course for the Educational Process Management Using Cloud Services. Механізм регулювання економіки. 2020. № 3. С. 87-97. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.07>

78. Kovalov, B., Karintseva, O., Kharchenko, M., Khymchenko, Y., & Tarasov, V. (2023). Methods of evaluating digitization and digital transformation of business and economy: the experience of OECD and EU countries. Економіка розвитку систем,

- 5(1), 18-25. <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2023-1-3> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91585>
79. Kubatko, O. V., Kubatko, O. V., Sachnenko, T. I., Oluwaseun, O. O. Organization of Business Activities with Account to Environmental and Economic Aspects // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 2. P. 76-85. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.92.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85180>
80. Kubatko, O., Merritt, R., Duane, S., & Piven, V. (2023). The impact of the COVID-19 pandemic on global food system resilience. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99), 144-148. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.22>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91371>
81. Lukash, O. A., Derev`yanko, Y. M., Kozlov, D. V., Mukorez, A. I. Regional Economic Development in The Context of the COVID-19 Pandemic and the Economic Crisis // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 99-107. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84026>
82. Melnyk, L. Hr., Shaulska, L. V., Mazin, Yu. O., Matsenko, O. I., Piven, V. S., Konoplov, V. V. Modern Trends in the Production of Renewable Energy: the Cost Benefit Approach // Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 1. P. 5-16. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.01>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83761>
83. Melnyk, L., Karintseva, O., Kubatko, O., Derev`yanko, Y., & Matsenko, O. (2022). Restructuring of socio-economic systems as a component of the formation of the digital economy in Ukraine. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 7-13. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.01>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89627>
84. Melnyk, L., Kovalov, B., Mykahilov, S., Mykhailov, S., Skrypka, Y., & Starodub, I. (2022). Dynamics of reproduction of economic systems in the transition to digital economy – in the light of synergetic theory of development*. Mechanism of an Economic Regulation, (3-4(97-98), 7-14. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.01>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90520>
85. Melnyk, L., Matsenko, O., Kalinichenko, L., Holub, A., & Sotnyk, I. (2023). Instruments for ensuring the phase transition of economic systems to management based on Industries 3.0, 4.0, 5.0. Mechanism of an Economic Regulation, (1(99), 34-40. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.06>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91226>
86. Nesterenko V., Dolhosheieva O., Kirilieva A., Voronenko V., Hrytsenko P. «Green» vector of the economic development of the country. Mechanism of Economic Regulation. 2021. № 3. C. 82-90. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87533>
87. Nikulina, M., Sotnyk, I., Derykolenko, O., & Starodub, I. (2022). Unemployment in Ukraine's economy: COVID-19, war and digitalization. Mechanism of an Economic Regulation, (1-2(95-96), 25-32. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.04> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89630>

88. Omelyanenko V., Pidorychev I., Voronenko V., Andrusiak N., Omelianenko O., Fyliuk H., Matkovskiy P., Kosmidailo I. Information & Analytical Support of Innovation Processes Management Efficiency Estimations at the Regional Level. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22, No. 6. P. 400-407. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89615>
89. Sotnyk I. M., Nahornyi M. V., Maslii M. Yu., Nikulina M. P., Yehorov Y. V. Problems of Unemployment in Ukraine Under the COVID-19 Pandemic // *Mechanism of Economic Regulation*. 2021. № 3. P. 88-96. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87534>
90. Sotnyk, I. M., Matsenko, O. M., Popov, V. S., Martymianov, A. S. Ensuring the Economic Competitiveness of Small Green Energy Projects // *Mechanism of Economic Regulation*. 2021. № 1. P. 28-40. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.91.03>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84021>
91. Tambovceva, T. T., Melnyk, L. Hr., Dehtyarova, I. B., Nikolaev, S. O. Circular Economy: Tendencies and Development Perspectives // *Mechanism of Economic Regulation*. 2021. № 2. P. 33-42. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.92.04>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85156>
92. Voronenko V., Horobchenko D. Approaches to the Formation of a Theoretical Model for the Analysis of Environmental and Economic Development. *Journal of Environmental Management and Tourism*. Craiova: ASERS Publishing, 2018. Vol. 9, Issue Number 5(29). P. 1108-1119.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77227>

Додаток А

Система показників для комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства[24]

Показник	Позначення	Формула
1	2	3
Фінансова складова		
Доля внутрішніх витрат на НДДКР і придбання технологій в загальних витратах на виробництво	K1	$K1 = \frac{Вндкр}{Взаг}$
Наукоємність продукції, що виробляється	K2	$K2 = \frac{Вндкр}{Vпр}$
Забезпеченість інтелектуальною власністю	K3	$K3 = \frac{Вів}{B_3}$
Доля витрат на придбання нематеріальних активів в загальних витратах на дослідження та розробки	K4	$K4 = \frac{B}{Вндкр}$
Доля витрат на підвищення кваліфікації кадрів в загальному обсязі витрат на дослідження та розробки	K5	$K5 = \frac{Вок}{Вндкр}$
Державні джерела фінансування НДДКР	K6	$K6 = \frac{ВД}{Вндкр}$
Кадрова складова		
Доля робітників, зайнятих дослідженнями та розробками в загальній кількості працюючих	K7	$K7 = \frac{Чндкр}{Чзаг}$
Забезпеченість кадрами найвищої кваліфікації	K8	$K8 = \frac{Чвк}{Чндкр}$
Рівень заробітної плати науково-технічних робітників	K9	$K9 = \frac{ЗПнтс}{ЗПв}$
Матеріально - технічна складова		
Техніко-технологічна база, призначена для НДДКР	K10	$K10 = \frac{Ондрк}{Озаг}$
Прогресивність обладнання	K11	$K11 = \frac{Опр}{Озаг}$
Модернізація обладнання	K12	$K12 = \frac{Ом}{Озаг}$
Коефіцієнт введення нової техніки	K13	$K13 = \frac{ОВФн}{ОВФ}$
Інформаційна складова		
Витрати на інформаційну діяльність	K14	$K14 = \frac{Вид}{Вндкр}$
Персонал, зайнятий інформаційною діяльністю	K15	$K15 = \frac{Чид}{Чндкр}$
Ринкова складова		
Показники освоєння нової продукції	K16	$K16 = \frac{ВРин}{ВРзаг}$
Доля інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції	K17	$K17 = \frac{Вин}{Vзаг}$
Рентабельність інноваційної продукції	K18	$K18 = \frac{Рин}{Vзаг}$
Конкурентоспроможність нової продукції	K19	$K19 = \frac{Ці}{Цконкур}$

Джерело: складено на базі [24]